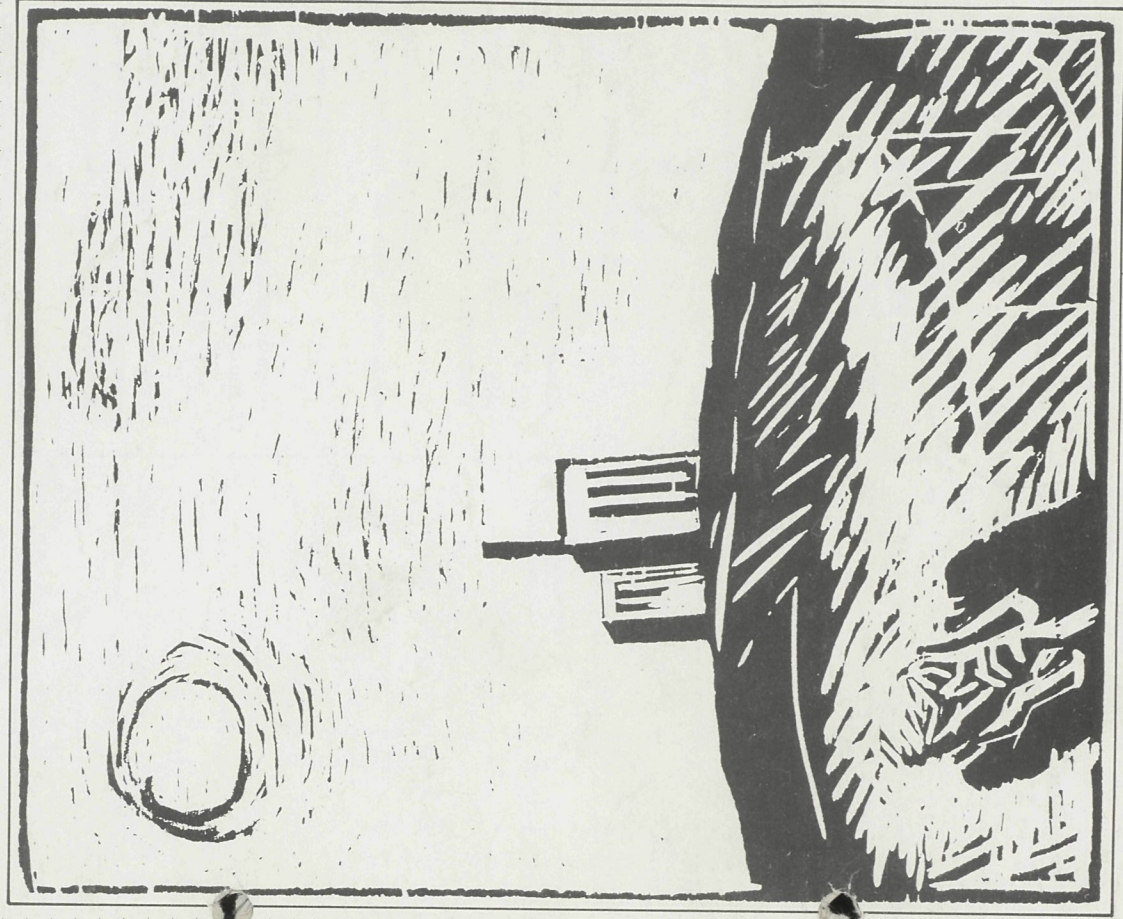

MILIEURAMA 4/5

Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen V.Z.W.

MILIEURAMA IS HET POPULAIR
MAANDBLAD VAN DE BOND BETER
LEEFMILIEU-VLAANDEREN.

Redactie en administratie :
Aarlenstraat 25, 1040 Brussel.
Tel. : 02/230.94.10.

Jaarabonnement : 300 fr. te storten op
rekeningnummer 427-9082201-48 van
de Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen.
Steunabonnement : 500 fr.

Abonnement buitenland : 350 fr.
Cultureeljongeren-paspoort, Plus-drie-
pas, Cultureel paspoort anders-valie-
den : 240 fr.
Los nummer : 40 fr.

Hoofdredakteur en verantwoordelijke
uitgever : Roeland Dirks.

Medewerkers : Dirk Van Melkebeke,
Lieve Grauls, Bart Van Waelderen, Em-
manuel Ampe (V.V.M.I.), Marleen De
Haen, Martin Besieux, Jaak Vander-
mosten,
Lay-out : Wim Vermeylen.
Druk : EPO, Berchem.

Copyright :
Overname van artikels wordt aanbevo-
len, mits schriftelijke toelating en bron-
vermelding.

**KRINGLOOPPAPIER IS
MILIEUVRIENDELIJK**

ILLUSTRATIES:

Roeland Dirks: pag. 4/9/31/42.
C.V.N.-krant: pag. 19/21.

Inhoud

EDITORIAAL

De zaak Versteede
voor het Hof van Beroep
Roeland Dirks ...3

Expressweg Turnhout-Leuven
Jaak Vandermosten ...5

Ook uw gemeente kernvrij? ...9

Het tropisch regenwoud ...
verdwijnt
Wim Vermeylen ...11

Chemische oorlog in Europa?
Martin Besieux ...15

Organisatie van de milieu-edukatie
Paul Stryckers ...19

PERS & MILIEU
Jaak Vandermosten ...23

Bananen, eet je met je ogen ...
Mil Roekaerts ...26

INSPRAAK
Milieu en economische groei
Etienne Mange ...30

KORTE BERICHTEN ...33

PUBLIKATIES ...38

PORTRET: Leefmilieu Middenkust ...42

KALENDER ...43

bond beter leefmilieu - vlaanderen vzw

algemeen sekretariaat :
aardenstraat 25
1040 brussel - tel. 02/230.94.10
b.t.w. 416.114.756
rekening 427-9082201-48

RD/CB/2626

Brussel, 22 juni 1982

Aan alle abonnees van
MILIEURAMA

Geachte abonnee,
Waarde vriend,

Zoals U wellicht kon opmerken, heeft de verschijning van "Milieurama" enige vertraging opgelopen. We verontschuldigen ons uiteraard voor deze toestand, die volledig buiten onze wil en verwachting is ontstaan.

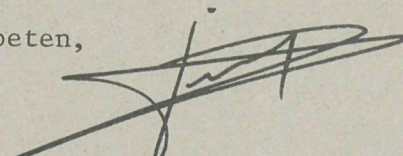
De moeilijkheden zijn nu opgelost en de publikatie van de volledige jaargang 1982 verzekerd, dank zij de steun van Gemeenschapsminister Jan Lenssens van Leefmilieu, Waterbeleid en Onderwijs, in het raam van de Leefmilieukampagne.

Op dit ogenblik is nummer 6-7 reeds bij de drukker en zal begin juli bij U komen, zodat onze achterstand van dan af zal zijn ingelopen. De volgende nummers verschijnen respectievelijk op 31 augustus, 28 september, 26 oktober, 17 november en 14 december a.s. We hopen dat U begrip zult opbrengen voor deze regeling.

Aangezien nu alle twijfels over het voortbestaan van "Milieurama" zijn opgeheven, verzoeken we U dringend om onmiddellijk uw abonnement te hernieuwen, voor zover dit nog niet het geval was en een ernstige inspanning te doen om nieuwe abonnees te werven. Op zeer korte termijn moet het aantal abonnees tenminste worden verdubbeld, willen we de derde jaargang in 1983 kunnen veilig stellen. Dit is mogelijk op voorwaarde dat U uw vrienden daadwerkelijk aanspoort om zich te abonneren en om mee abonnementen te werven. Op eenvoudig verzoek worden U folders en overschrijvingsformulieren gratis te beschikking gesteld door het sekretariaat.

Ik dank U voor uw medewerking en voor uw vertrouwen.

Met de meeste hoogachting en vriendelijke groeten,

Roeland DIRKS
Hoofdredakteur
Algemeen Sekretaris
BBL-Vlaanderen

Editoriaal

De zaak Versteele voor het Hof van Beroep

Roeland Dirks.

Burgemeester Raf Versteele van De Panne verscheen op 19 april voor het Hof van Beroep te Gent. Hij wordt beschuldigd van "belangenmenging" en omkoping in verband met de verkaveling Westhoek aan de kust. Het dossier is anderhalve meter hoog. Uit de stukken blijkt dat er een groot aantal onregelmatigheden zijn gebeurd en dat al de verleende vergunningen nietig zijn, omdat de Heer Versteele aan deze beslissing heeft meegewerkt en mee beslist heeft in het schepencollege, terwijl hij rechtstreeks belang had bij de zaak als raadsman van verschillende promotoren. Vermeldenswaardig is ook het antwoord van de Provinciale Direktie van Stedebouw op het verzoek van de onderzoeksrechter tot medewerking bij het opsporen van stedebouwkundige misdrijven. Het bestuur antwoordde dat het niet over de nodige tijd beschikte ... Kortom er zijn redenen genoeg om deze zaak van nabij te volgen.

De Bond Beter Leefmilieu is destijds, zonder succes, in beroep gegaan bij de Raad van State tegen deze lukratieve verkaveling in een geklasseerd duinengebied.

De verkaveling Westhoek beslaat 1,2 kilometer kustlijn. De bebouwing weegt zwaar op de achterliggende duinen en het natuureservaat. Dit

alles was mogelijk omdat het betrokken duinengebied werd gedeclineerd als beschermd landschap en overgeleverd was aan het meest omvangrijke Bijzonder Plan van Aanleg uit de geschiedenis.

Op 15 september 1981 overwoog ook het Gewestelijk Uitvoerend Komitee van de Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen vzw om zich burgerlijke partij te stellen tegen de Heer Versteele en eventuele medeplichtigen, teneinde een schadevergoeding te bekomen van 1 frank per verdachte en dit ten titel van morele schadevergoeding.

Een aantal inwoners van De Panne hebben zich burgerlijke partij gesteld tegen burgemeester Versteele, omdat de gemeenteraad in gebreke bleef zodat de inzage van het strafdossier zelfs voor enkele aangeduide raadsleden onmogelijk werd.

Waarom voelt Versteele zich zo sterk dat hij zijn gemeenteraad tart en wederrechtelijk belet inzage te krijgen van zijn dossier? Samen met Guido Van Meir in zijn artikel "Vrouwe Justitia Terminaal" in Humo van 4 maart jongstleden stellen ook wij ons deze vraag.

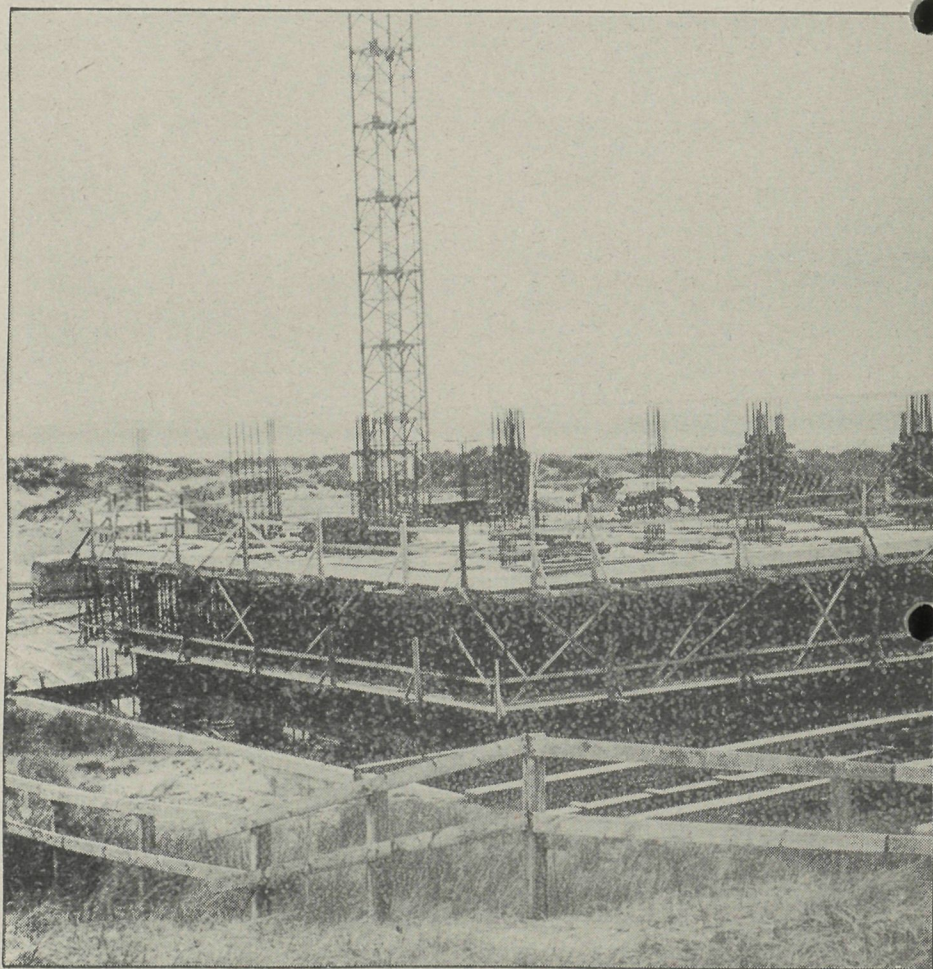
Ook de vraag "moet er een moord aan het dossier worden toegevoegd?" is

Editoriaal

niet beantwoord en kreeg tot nu toe weinig aandacht. Het overlijden van hoofdkommissaris Albert Borkelmans van het Hoog Komitee van Toezicht minder dan een maand nadat hij in verband met de zaak Versteete verklaarde: "ik ben op iets onvoorstelbaars uitgekomen", blijft voor ingewijden zonder meer verdacht.

Bovendien werden een groot aantal vragen niet of onvoldoende beantwoord. Zowel milieuverenigingen als maatschappij-bewuste mensen hebben er alle belang bij de zaak Versteete kritisch en van nabij te volgen.

BBL-Vlaanderen zal dit in de komende maanden, in de mate van het mogelijke, zeker doen en aan zijn bevindingen de nodige richtbaarheid geven.

Expressweg Leuven-Turnhout e.a.

Jaak Vandermosten.

Ondanks de katastrofale toestand van de overheidsfinanciën, blijven de betonmolens van de wegenbouwers ongestoord verder draaien. Ditmaal dreigt een stukje Kempen definitief verloren te gaan, door de geplande aanleg van een expressweg tussen Turnhout en Leuven. Dat deze plannen voor heelwat beroering zorgden in de Kempen, blijkt uit het feit dat reeds een twintigtal verenigingen zich aansloten bij het Aktiekomitee Noord-Zuid (AKNOZ), dat zich verzet tegen de aanleg van de autoweg en tegelijkertijd ijvert voor een beter openbaar vervoer in de regio.

Het aktiekomitee klaagt vooral aan dat de overheid eens te meer - in de huidige krisistoestand - een project van ruim over het miljard op geen enkele wijze weet te verantwoorden in geen enkel rapport of studie. "Door een totaal gebrek aan inzicht in de verkeerskundige problemen op de as Turnhout-Leuven, zullen eens te meer zeer aanzienlijke sommen gemeenschapsgelden en haast onberekenbare gemeenschapsgoederen (natuur- en landbouwgebieden) achteloos worden verkwist en verkwanseld. De vervoers- en verkeersdeskundige problemen zullen nadien eerder zijn toegenomen. De toeristische waarde van bepaalde gebieden wordt onherstelbare schade toegebracht", aldus AKNOZ.

Het aktiekomitee komt tot enkele merkwaardige vaststellingen. Zo bestaat er voor dit miljardenproject NERGENS een geschreven en bediskussieerbare verantwoording in de vorm van een globale vervoers- en verkeersdeskundige studie.

Wel beschikt men over officiële tellingen voor de drukste gedeelten van de huidige weg Turnhout-Geel-Aarschot. Hier worden nauwelijks 8000 wagens per etmaal geregistreerd. Als je weet dat de gemiddelde normen in de verkeerskunde ons leren dat een tweevaksweg gemakkelijk 1800 voertuigen per uur kan verwerken en dat het Vlaams Economisch Verbond in een studie uit 1977 pleitte voor viervaks- of expresswegen vanaf een intensiteit van 15.000 à 20.000 wagens per dag, dan gebeuren er in de Kempen toch merkwaardige dingen.

Ten noorde van Geel zou een splinternieuwe viervaksbrug worden gebouwd op enkele honderden meters van de pas gebouwde brede en comfortabele brug over de parallellopende bestaande weg. Kostprijs 80 miljoen. De globale kostprijs voor de expressweg zou om en bij de 1.2 miljard bedragen. AKNOZ rekent op 50 miljoen per kilometer.

Een andere vaststelling van het aktiekomitee is dat men er op geen enkele wijze rekening mee heeft gehouden dat de huidige intensiteiten op de as Turnhout-Geel-Aarschot kunstmatig hoog zijn door het ontbreken van een aangepast openbaar vervoer.

Reeds jaren dringt de Interkommunale Ontwikkelingsmaatschappij voor de Kempen (I.O.K.) aan op een degelijk openbaar vervoer voor de regio. Wat de spoorverbinding met Leuven betreft, staan we voor het feit dat de enige rechte, efficiënte noord-zuidverbinding verminkt is door het buiten gebruik stellen van het vak Herentals-Aarschot. Een studie

van het I.O.K. hieromtrent wijst uit dat mits het openstellen en modernizeren van dit vak (kosten: 180 miljoen) en het aanpassen van een wissel in Tielen (kosten: 20 miljoen), Turnhout zou kunnen beschikken over een ultrasnelle (35 minuten!) en efficiënte verbinding met de universiteitsstad! Ook wat het streekvervoer betreft, zijn er in het recente verleden door competente specialisten concrete voorstellen uitgewerkt. Deze werden echter uit besparingsoverwegingen terzijde geschoven. Nogtans zou een klein deel van het aan de nutteloze expressweg bestede kapitaal kunnen volstaan voor het realiseren van deze plannen. Terzelfdertijd zou dan de intensiteit van het wegverkeer op de bestaande weg gevoelig dalen en de bouw van de expressweg helemaal overbodig maken.

Inmiddels blijkt Minister De Croo van Verkeerswezen de NMBS-lijn Herentals-Turnhout te willen afschaffen. In een eerste periode enkel tijdens de weekends, maar iedereen voelt zo wel wat de tweede periode wordt. De lijn zou verlieslatend zijn. Geen wonder, met de zeer slechte staat van de lijn, waarbij de treinen "te voet" het traject afleggen, verliezen de gebruikers er uiteraard de belangstelling voor.

Een volgende bedenking is dat men zich geen rekenschap schijnt te geven van het feit dat de door de geplande werken een achttal hoogstgevaarlijke gelijkgrondse kruispunten zullen ontstaan, die tevens de efficiëntie van de zogenaamde expressweg gevoelig zullen verlagen. Een expressweg met om de haverklap verkeerslichten werkt uiterst irriterend en doet het snelheidsverhogend effect van de viervaksweg groten-deels teniet.

Bovendien offert men, volgens AKNOZ, door de aanleg van een expressweg

een aantal economische en ekologische waarden op.

Het Jeugd- en Vormingscentrum Hoge Rielen, bedoeld als ruim en rustig verblijf in volle natuur, zal groten-deels zijn waarde verliezen. In samenwerking met het Bestuur voor Waters en Bossen is voor heel dit domein een beheersplan opgesteld. Vooral het noordoostelijk gedeelte wordt als een waar natuurspark beschermd. Precies door dit deel zou de expressweg komen!

Het unieke duinengebied ten westen van Kasterlee, een toeristische attractiepool van nationale betekenis, met de Hoge Mouw en de Hoge Berg, wordt definitief verminkt, want de expressweg komt er dwars doorheen.

De expressweg snijdt "woongebieden met landelijk karakter" af van de dorpskern van Kasterlee. Ook talloze wandel- en ruiterpaden worden brutaal doorgesneden.

Het ecologisch waardevol gebied in de buurt van het natuursreservaat "De Zegge" wordt verstoord.

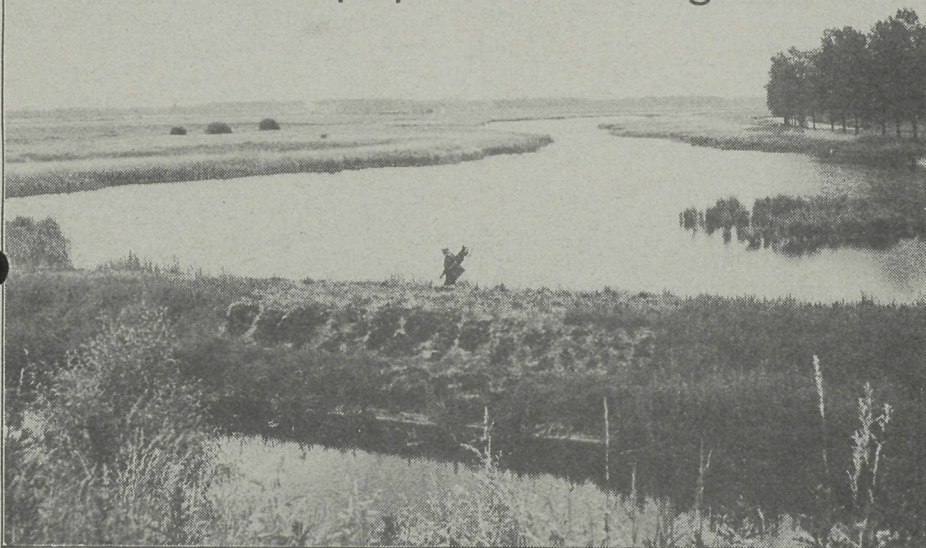
Honderden hektaren volwaardige landbouwgrond en ook enkele boerderijen moeten wijken voor het beton.

Ten weste van Herselt snijdt de expressweg pal door twee op het westplan erkende natuurgebieden en een gebied voor verblijfsrecreatie.

Er zijn dus redenen genoeg voor AKNOZ om een krachtdadige actie te voeren. De expressweg richt immers onherstelbare schade aan ecologisch belangrijke gebieden aan. Bovendien is de aanleg ervan omwille van economische motieven helemaal niet te verantwoorden!

Personen die de aktie (financieel) willen steunen, kunnen gebruik maken van het volgende rekeningnummer: 001-1194273-85 van AKNOZ, Markt 22, 2400 Mol.

Compendium "Landschapspark Krekengebied"

Na bijna twee jaar voorbereidend onderzoek, geleid door een multidisciplinair team, brengt het project "Landschapspark Krekengebied" een compendium uit over dit, voor Vlaanderen, uniek gebied.

Na een uiteenzetting over wat een landschapspark is, waarbij een vergelijking gemaakt wordt met de situatie in onze buurlanden, komen de verschillende aspecten van het gebied zoals klimaat, geologie, relief en hydrologie aan bod. De fauna en flora worden, tezamen met hun biotopen, in relatie met het landschap zelf, uitgebreid behandeld. Tevens wordt grote aandacht besteed aan het bouwkundig patrimonium dat hier voornamelijk in het teken van de landbouw staat, maar dat ook niet te onderschatten religieuze facetten bevat.

Het compendium werd niet als een doel op zichzelf gezien, wel wil men het als middel gebruiken om tot een betere bescherming én kennis van de open ruimten en de cultuurwaarden van het gebied te komen.

Het werk telt meer dan 700 blz., is rijkelijk geïllustreerd en werd in compendiumvorm uitgegeven zodat latere aanvullingen steeds mogelijk blijven. In bijlage vindt men 10 kaarten, waarvan 2 in kleur.

Een uitgave van de Koning Boudewijnstichting, de Bond Beter Leefmilieu en de provincie Oost-Vlaanderen. Prijs: 500 fr. - kleurenkaarten 150 fr., te verkrijgen bij de drie instanties en op het sekretariaat van het project Krekengebied zelf. P/a Gemeentehuis - Verheyenplein - 2789 Verrebroek.

Ook uw gemeente Kernvrij?

Dirk Van Melkebeke

Onder het motto "Onze gemeente kernvrij" lanceert het Vlaams Aktiekomitee tegen Atoomwapens in samenwerking met het projekt De Wakkere Burger en de Lodewijk De Raetstichting, de idee om gemeentelijke kernvrije zones te kreëren.

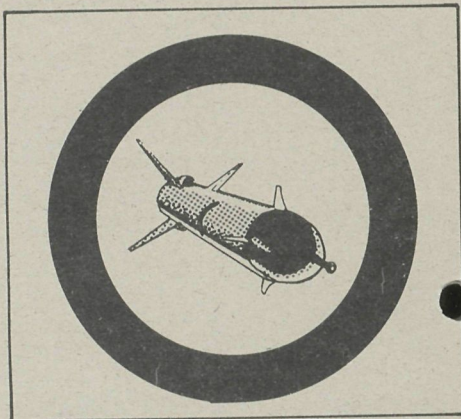
Het is natuurlijk niet zo dat een goedbedoelde motie het immens destruktief geweld van een atoomraket kan tegenhouden.

Wel is deze aktie een verlengstuk van de VAKA-kampagne voor nukleaire ontwapening. Twee derden van de bevolking spreekt zich immers uit tegen het inplanten van nieuwe kernraketten, althans volgens diverse opiniepeilingen.

Toch vreest het VAKA dat de Rooms-Blauwe regering overgaat tot de plaatsing.

Om deze gang van zaken tegen te gaan vindt het VAKA dat de individuele burger en hun lokale besturen het initiatief moeten nemen om een bijkomende druk uit te oefenen op onze nationale verkozenen. Velen van die politici die in het parlement zeten zijn ook actief in de gemeentepolitiek en zijn dus des te gemakkelijker onder druk te zetten als er een aktie in hun gemeente wordt gevoerd. Als hen gevraagd wordt kleur te bekenen in een materie waarvan geweten is welk standpunt het overgrote deel van hun potentiële kiezers is, dan is het alleszins voor hen het interessantst om alvast die publieke opinie niet tegen te gaan.

Tenslotte is het ook zo dat bij een geslaagde aktie, de regering er niet naast zal kunnen kijken indien een

groot deel van het grondgebied zichzelf via zijn lokale besturen uitgeroepen heeft tot kernwapenvrije zone.

De idee is ontstaan in de jaren 70 toen het Australische stadje Fitzroy zich uitriep tot kernvrije zone. Als aktiemodel is het overgewaaid naar Groot-Brittannië waar het een groot sukses geworden is. Voor het ogenblik leeft naar schatting 60% van de Britse bevolking binnen de grenzen van door lokale besturen kernwapenvrij verklaarde gebieden.

Ook bij ons begint de aktie uitbreiding te nemen.

Voor het ogenblik hebben een aantal gemeenten in Vlaanderen de motie gestemd om zich tot kernwapenvrije zones te verklaren of althans moties in de zin van de vermelde aktie.

Dit gebeurde al in Diksmuide, Tielt, Houthulst, Wevelgem, Izegem, Roeselare, Nevele, Bocholt, Gooik, Peer, enz...

Het stemmen van dergelijke moties moet echter een aanzet zijn om de gemeentebesturen aan te zetten om de bevolking verder te sensibilise-

ren rond te bewapeningsproblematiek. Tielt:

VAKA heeft voor deze aktie een brochure uitgegeven en deze is samen met aktiemateriaal (affiches, zelfklevers ...) te verkrijgen bij VAKA Van Elewijckstraat 35 te 1050 Brussel.

Tot slot geven wij nog de tekst weer van de moties zoals die opgenomen zijn in verschillende Vlaamse gemeenten.

Houthulst:

"De gemeenteraad uit zijn wens tegen het bestaan van alle kernwapens in de wereld.

Hij vraagt het verbod om op het grondgebied van de gemeente kernwapens te plaatsen, te bouwen of te vervoeren en het opslaan van radio-aktief afval niet toe te laten."

"De gemeenteraad van Tielt, spreekt zich uit tegen het bestaan en de aanmaak van alle kernwapens waar ook ter wereld en verbiedt als gevolg daarvan de plaatsing van kernwapens op het grondgebied van de gemeente, dringt aan bij de hogere overheid om het bouwen en het exploiteren van kerncentrales tegen te gaan door meer andere, minder gevaarlijke energiebronnen in te schakelen, verzet zich tegen het opslaan of vervoer van radio-aktief materiaal en kernwapens op, onder of boven het grondgebied van de gemeente."

Wevelgem:

"De gemeenteraad is van mening dat de bewapeningswedloop een uiterst gevaarlijke en onhoudbare basis is

voor de vrede en dat de diepere oor-
zaken liggen in een kunstmatig op-
gefokt wantrouwen tussen de volkeren,
ingegeven door een onrechtvaardigstre-
ven naar ideologische en materiële
overheersing en machtsvorming. Deze
overheersing zet de mensen tegen elkaar
op en ondergraaft de solidariteit.

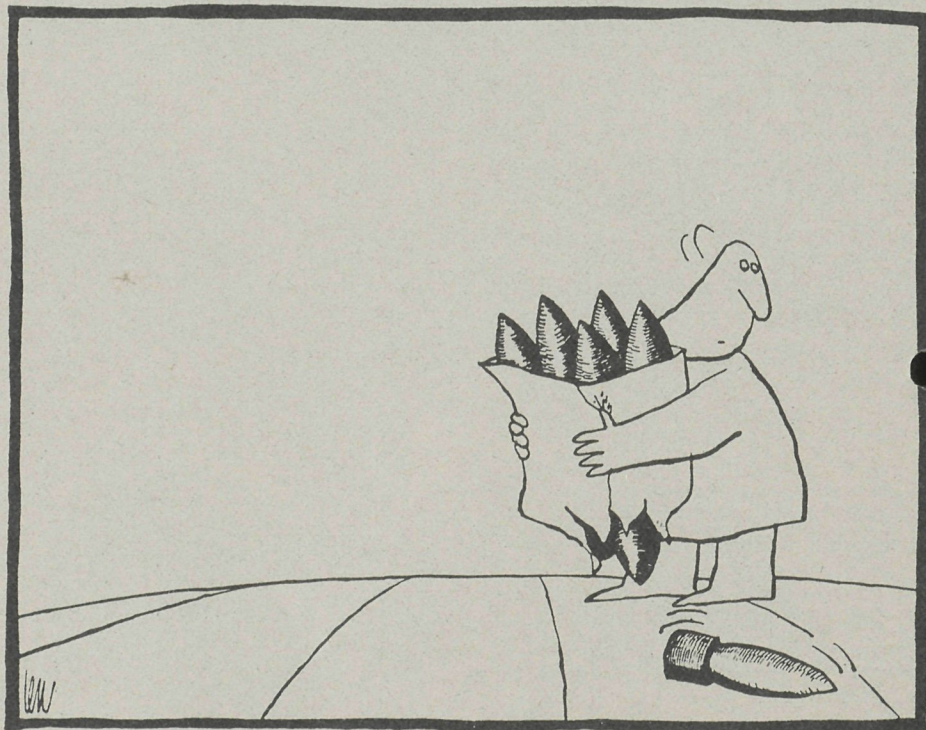
Wevelgem stelt dat het opdrijven
van de bewapeningsspiraal een recht-
vaardige economische orde onmogelijk
maakt en mede daardoor de ontwikke-
ling van de Derde Wereld volledig
in het gedrang brengt. Ook is Wevel-
gem ervan overtuigd dat het produ-
ceren en opstellen van voor Oost-
en West-Europa bestemde nukleaire
wapens het oorlogsrisiko verhoogt.

De Wevelgemse gemeenteraad meent
evenwel dat binnen de algemene doel-
stellingen van wederzijdse ontwape-
ning een land zelfstandig zijn
standpunt betreffende bepaalde wa-

pensystemen kan bepalen met de be-
doeling bilaterale gesprekken tot
ontwapening op gang te brengen.

Daarom kan België, aldus de Wevel-
gemse gemeenteraad, precies omdat
het een klein, vredelievend land is,
heel wat doen naar binnen en naar
buiten uit om de ontwapening te be-
vorderen en de vrede een andere ba-
sis te geven dan de afschrikking
door het geweld. Wevelgem hoopt dan
ook dat de Europese volkeren zowel
in Oost als in West een mate van
zelfstandigheid behouden of vero-
veren om een nieuw Europa, vrij van
atoomwapens, op te bouwen. Alle
hoop daarvoor wordt gesteld op de
besprekingen tussen de V.S. en de
USSR tot afbouw van het rakettenbe-
stand in Europa.

Tenslotte zegt de Wevelgemse gemeen-
teraad zijn morele steun toe aan
allen die ijveren voor vrede door
ontwapening."

Het tropisch regenwoud ... verdwijnt.

Wim Vermeylen.

Het tropisch regenwoud, dat wij kennen als 'oerwoud', ontstond 60 miljoen jaar geleden. Het is dan ook het oudste, maar ook rijkste ecosysteem op aarde, het rijkste aan soorten en vormen van levende organismen.

We vinden tropisch regenwoud in gebieden rond de evenaar, waar een konstante hoge temperatuur, neerslag en vochtigheid zorgen voor een subtiel natuurlijk evenwicht, waardoor in de loop van de eeuwen, een ongelooflijk groot aantal planten en diersoorten tot ontwikkeling konden komen. Het tropisch regenwoud bevat 40 à 50% van alle levensvormen op aarde!

Deze unieke, bijna perfecte 'samenleving' wordt ernstig bedreigd. Afrika verloor reeds 72% van haar oorspronkelijk oerwoudbestand, Zuid-Azië 64% en Zuid-Amerika 37%. Elke minuut verdwijnen op onze planeet 30 ha regenwoud. Indien we de ontbossingen met hetzelfde tempo voortzetten, blijft er binnen 20 à 30 jaar helemaal niets meer over van het tropisch regenwoud. Niets meer, en wat ooit grote delen van Centraal- en Zuid-Amerika, Centraal- en West-Afrika, Madagaskar, Zuid-Oost-Azië en Noord-Oost Australië bedekte en echte broeioorden van leven waren.

Leven.

Het tropisch regenwoud wordt gekenmerkt door zijn grote verscheidenheid aan planten en dieren. Waar we bij ons op 1 ha bos een tiental verschillende boomsoorten kunnen aan-

treffen, vindt je er bijvoorbeeld in het Amazonegebied zo'n 230 op een zelfde oppervlaktegrootte. Deze unieke vegetatie heeft op haar beurt in de evolutie een unieke variatie aan dieren met zich meegebracht. Men kan gerust van een werkelijke wisselwerking spreken, waar iedere plant en dier zijn specifieke plaats en functie heeft. De dieren zijn echter zo sterk op het bos afgestemd dat zij, bij het verdwijnen ervan, ook zullen verdwijnen.

Het tropisch regenwoud is een zo goed als perfect, doch kwetsbaar ecosysteem waar de zogenaamde kringloopcyclus tot het uiterste benut wordt. De mens kan daar bijna geen positieve inbreng in hebben. In tegenstelling tot wat men zou kunnen denken is de bodem in deze wouden voedselarm. De dunne humuslaag is gevormd van dood materiaal (dierenresten, bladeren, takken) die bijna onmiddellijk, na omzetting door mikro-organismen tot voedingsstoffen, door de vegetatie opgenomen wordt. De ekologische waarde van het regenwoud berust dus in de op elkaar afgestemde fauna en flora en niet in de bodem.

Verwoesting.

Nu is juist die bodembegeerte één van de oorzaken van het kaalkappen van de regenwouden. Landbouw, veeteelt, houtkap voor eksport en brandhout en de aanleg van grote ontsluitingswegen zijn namelijk de grote vernietigende factoren. Voor landbouw en veeteelt moet men echter een onderscheid maken tussen twee vormen.

Door de eeuwen heen hebben altijd mensen in en van het regenwoud geleefd. De kleine perceeltjes werden enkele jaren benut, waarna de grond uitgeput was. Nieuwe perceeltjes werden aangelegd terwijl de vorige een tijdje braak bleven en terug overwoekerd werden.

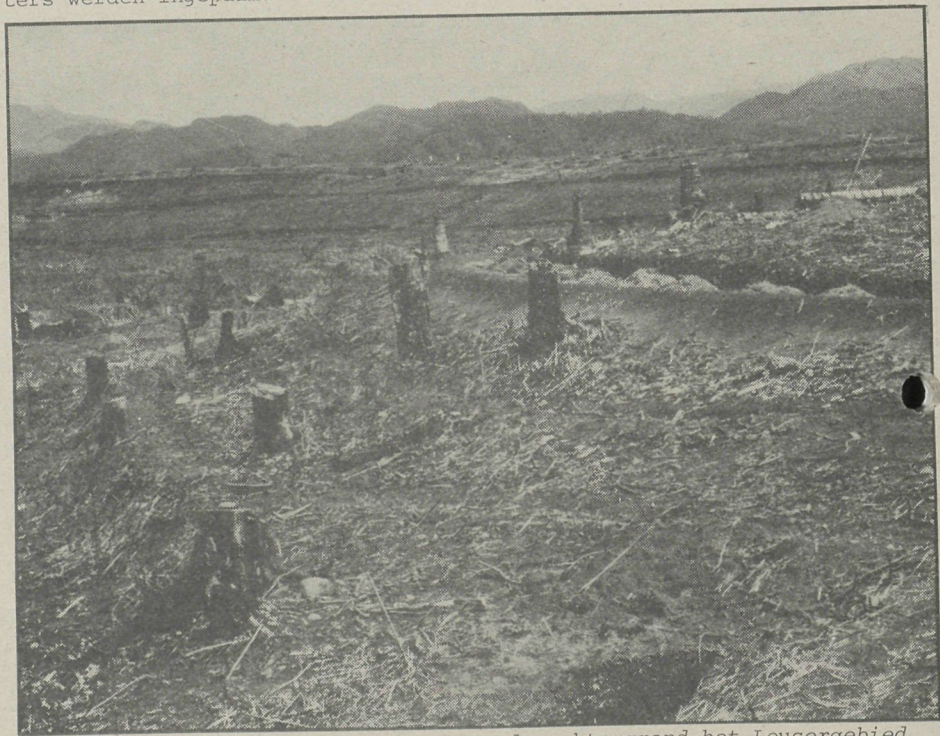
Tegenwoordig echter, bij grootschalige projecten, worden hele oppervlakten kaalgekap, verbrand of chemisch vernietigd om er uitgestrekte graaslanden van te maken. Dit gebeurt vooral in Zuid-Amerika, waar het vlees dan weer een exportproduct is en zeker niet voor de hongerijs inlanders bestemd is.

Een andere, onrechtstreekse aantasting van het regenwoud door exportbedrijven vinden we terug in El Salvador. Toen de vruchtbare kuststreken door de grootgrondbezitters werden ingepalmd voor de aan-

leg van grote fruitplantages, werden de kleine boeren naar het binnenland verdreven. Ze kaptten daar hun grondperceeltjes in het woud, maar zoals reeds gezegd is die grond na enkele jaren uitgeput en moet een nieuw stuk woud er aan geloven.

Zo'n verhaal zou ook over andere Derde Wereldlanden kunnen verteld worden en het is duidelijk dat de kleine boer hier niet de ware schuldige van de vernietiging is. De verdrukking van de mens gaat dikwijls gepaard met een vernietiging van de natuur.

De vraag naar tropisch hardhout in de westerse wereld is een andere drukkende faktor op het regenwoud. Grote multinationale ondernemingen kappen met behulp van moderne machines hele oppervlakten weg. Hoewel er momenteel nog selektief gekapt

Hier heeft eens oerwoud gestaan! Op de achtergrond het Leusergebied (Sumatra), waar zich het beroemde Gunung Leuser-reservaat bevindt.

wordt naar begeerde houtsoorten, ondergaat het woud een ware vermindering. De overblijvende bomen kunnen het gestoorde ecosysteem niet herstellen en het zo nauw verbonden leven verdwijnt. Wanneer de gebieden uitgeput zijn, trekken de houtfirma's langs speciaal aangelegde ontsluitingswegen dieper het woud in of verhuizen gewoonweg naar een ander gebied, een ander land. Niet zelden wordt het achtergebleven verminkte gebied volledig kaalgekapt voor de produktie van brandhout of nog om plaats te maken voor vee-weiden.

In vele tropische landen heerst er een grote vraag naar brandhout, daar in de steden nog dikwijls op houtskool gekookt wordt. Een grote bevolkingstoename vormt dan ook een niet te onderschatten deel van het probleem.

Gevolgen.

Behalve de duidelijke implicaties voor plant en dier en het verloren gaan van een bron aan rijkdom en informatie, zijn nog andere dramatische gevolgen van deze verwoesting op te merken. Na het kaalkappen, blijft de dunne humuslaag onbeschermd achter, niet langer vastgehouden door de boomwortels en beschermd door de vegetatie. Hevige tropische stortbuien spoelen de aarde weg, het waterregulerend vermogen van het woud is verdwenen. De waterhuishouding wordt zodanig ontregeld dat meer dan één 'natuur-ramp' de lager gelegen gebieden op wacht. Afwisselend overstromingen en droogten maken het leven er vrijwel onmogelijk; honger en armoede zijn er legio, denk bijvoorbeeld maar aan India. Vergeten we ook niet dat de bossen een zekere klimatologische rol spelen: ze zorgen voor een grote verdamping waarna weer neerslag kan optreden. Verdwijnen ze, dan wordt de streek droger.

Brandhout: de energiekrisis van de Derde Wereld. In sommige streken kan men het nog enkel op uren loopafstand vinden.

De gevolgen zijn echter ook merkbaar ver van de plaats waar massaal gekapt wordt. Zo verschuift bijvoorbeeld de vorstgrens in Brazilië verder naar het noorden, waardoor hele koffieplantages bedreigd worden (juli 1975). Als men daarbij nog weet dat het regenwoudbestand 30% van het totaal wereldbosbestand uitmaakt, kunnen bij het verdwijnen ervan de gevolgen over de hele wereld voelbaar worden. Deze wouden zijn ware wereldlongen en kunnen na vernieling nooit in die oorspronkelijke densiteit terugkomen.

Strategie en aktie.

Dit artikel heeft zeker de pretentie niet volledig te willen zijn. Het is een algemene inleiding tot deze zeer complexe problematiek, die spijtig genoeg nog al te vaak als een ver-van-m'n-bed-show aan-

zien wordt. De katastrofale gevolgen voor natuur én mens die besproken werden zijn slechts een alarm-sigitaal voor wat ons nog te wachten staat indien de zaak in dezelfde richting blijft evolueren.

Op internationaal vlak zou men moeten komen tot een gedragskode voor multinationale houtverwerkende firma's. De betreffende landen zouden

voor hun reële tekorten gezocht worden, door bijvoorbeeld de aanplant van snelgroeiende bomen bestemd voor brand- en timmerhout. Hier bij ons zal men moeten afzien van het door luxe en snobisme gedreven gebruik van tropisch hardhout. Dit vormt misschien maar een onderdeel van het probleem, maar het sneeuwbal effect van zo'n indi-

Grootschalige ontbossingen in het Sikundur-gebied (Noord Sumatra).

een soort 'houtopek' kunnen vormen waardoor ze voor hun natuurlijke rijkdommen betere prijzen zullen krijgen zodat het steeds drukkende deviezentekort niet weer op een massale ontbossing moet uitmonden. In de ontwikkelingsprogramma's zouden de ekologische facetten onderlijnd moeten worden, en in het kader ervan moet de plaatselijke bevolking voorgelicht worden over het belang van hun rijkdommen. Er moet naar andere, betere oplossingen

viduele aktie mag zeker niet onderschat worden.

In Nederland is reeds een hele aktie, kaderend in de World Conservation Strategy op gang. Een werkgroep verbonden aan de Stichting Natuur & Milieu tracht de publieke opinie te sensibilizeren en werkt naar de overheid toe opdat op internationaal politiek vlak resultaten zouden geboekt worden. Voor België kan het W.W.F. daar zeker een katalyserende rol in spelen.

Chemische oorlog in Europa?

Martin Besieux.

President Reagan heeft op de nieuwe Amerikaanse defensiebegroting vijftientachtig miljard frank uitgetrokken voor de aanmaak van binaire chemische wapens. Dit zijn wapens waarbij de chemicaliën gescheiden zijn tot ze bij het afschieten bij elkaar worden gebracht om het dodelijk zenuwgas te vormen. Deze nieuwe ontwikkeling maakt deze wapens veel bruikbaar op het slagveld. Ondanks alle tot nu toe gesloten wapenbeheersingsakkoorden en de aan de gang zijnde onderhandelingen over chemische ontwapening starten de Verenigde Staten aldus een omvangrijk moderniseringsprogramma voor de chemische bewapening, waarmee een periode van enige terughoudendheid m.b.t. chemische wapens in het Amerikaans beleid eindigt. Met dit moderniseringsbesluit wordt weer een stap verder gezet naar een nieuwe chemische bewapeningswedloop waarbij ook de biologische-wapenkonventie van 1972 gevaar loopt. Deze nieuwe chemische wapens zouden opgeslagen en eventueel gebruikt worden in ... Europa.

De volgende oorlog in Europa zal niet alleen nukleair zijn, maar ook chemisch. Die boodschap wordt ons steeds luider toegeroepen van de andere kant van de Atlantische Oceaan. Steeds vaker worden we gekonfronteerd met uitspraken van Amerikaanse militaire leiders over de verminderde geloofwaardigheid van onze chemische afschrikking, over de dreigende veroudering van de bestaande chemische wapens en de noodzaak tot modernisering. Zeer recente onthul-

lingen over het gebruik van nieuwe bio-chemische wapens (de Mytoxinen) door de Sovjet-Unie in Viëtnam, Laos en Afghanistan zijn natuurlijk olie op het vuur. Tegen deze tot voor kort in het Westen nog onbekende groep oorlogsgassen bestaat er immers geen enkele serieuze behandeling. Paniek alom ... "Het Westen heeft een grote achterstand in te lopen ..." Een argument te meer om de nog grote weerstand tegen de hervatting van de produktie van chemische wapens te overwinnen.

Strikt genomen is er geen nauwkeurige scheidingslijn tussen biologische (B-) wapens en chemische (C-) wapens.

Bij B-wapens denkt men in de eerste plaats aan virus- en bacterieziekten, die vooral bij een guerilla-oorlog worden ingezet. Een onderzoek van de V.S.-senaat heeft onlangs aangetoond dat de CIA medeverantwoordelijk was voor de verspreiding van een dodelijke varkensvirus op Cuba. Vanaf 1971 veroorzaakte de virus de dood van een half miljoen varkens. Ook wordt de vluchtelingenstroom uit Cuba naar de V.S. in verband gebracht met een aantal plagen die de tabaks-, suiker- en koffie-oogst gedecimeerd heeft.

De meest giftige B-wapens zijn de mycotoxinen (de gele regen) die worden afgescheiden door bacteriën. Volgens de enen zijn het B-wapens, volgens de anderen C-wapens ... Kwestie van interpretatie. Een feit is dat ze zeer giftig zijn en volgens de V.S. tot nu toe enkel door de S.U. gebruikt werden. Een onderzoekskommissie van de Verenigde Naties heeft onlangs voor het gebruik van de 'gele regen' in Cambodja echter geen overtuigende bewijzen kunnen vinden.

Bij C-wapens is het gebruikelijk een onderscheid te maken tussen de dodelijk (lethale) middelen; de niet-dodende uitschakelingsmiddelen (de incapacitantia), bedoeld om soldaten enkele uren of dagen buiten gevecht te stellen; en de irritantia ('CS' en 'CR'-gassen en het traan-gas) ook wel eens relbeheersingsmiddelen genoemd.

Onder de dodelijke middelen vallen de klassieke strijdgassen zoals het mosterdgas en de tijdens en na de IIe W.O. ontwikkelde zenuwgassen (Tabun, Sarin, VX, Soman). De discussie over de 'modernisering' van de chemische wapens betreft voornamelijk deze laatste categorie. Binaire wapens zijn namelijk wapens die twee, relatief ongevaarlijke componenten bevatten die slechts tijdens de vlucht van de granaat of bom worden vermengd en het uiterst giftig ze-

nuegas produceren. Eventueel zou men een patroon met één van de twee stoffen pas op het laatste moment in het projectiel kunnen aanbrengen. Deze ontwikkeling zou C-wapens veiliger te hanteren en te vervoeren maken, waardoor de verspreiding over de verschillende legeronderdelen gemakkelijker plaats kan vinden. Dit verlaagt echter ook de drempel voor de aanmaak, de opslag en het eventueel gebruik ervan.

Wanneer onder chemische wapens o.a. de gesynthetiseerde biologische stoffen gerangschikt worden, dan grijpt u dat er een grensvervalsing optreedt tussen wat nu juist chemische en wat nu juist biologische wapens zijn. Nieuwe technieken in de moleculaire biologie werken dit nog in de hand. Dit feit is echter van belang in het raam van internationale verdragen. Deze maken echter een duidelijk onderscheid; zowel het gebruik van C- en B-wapens is verboden, maar voor B-wapens is ook de produktie en het bezit verboden.

Zo verbiedt de Biologische-Wapens-Konventie van 1972 de ontwikkeling en de opslag van biologische- (bacteriologische- en vergiftigings- (toxine) wapens.

Over de chemische ontwapening zou men verder onderhandelen in een 18 landen tellende commissie van de Verenigde Naties. Vanaf 1976 onderhandelen de V.S. en de S.U. tevens in een bilaterale setting. Een akkoord is tot nu toe echter uitgebleven. Er is wel overeenstemming bereikt over welke stoffen onder een eventuele chemische wapen-konventie zouden vallen. In 1979 werd er reeds een principe-akkoord bereikt over het probleem van de controle ter plaatse op de naleving van het akkoord.

Maar, de verslechterde internationale toestand en zeker door het moderniseringsbesluit is er op dit moment weinig vooruitgang meer en

worden de resultaten die de laatste jaren waren bereikt, zelf in sterke mate bedreigd. Wat baten immers al deze verdragen? "De Sovjet-Unie houdt er zich niet aan, dan is het beter om er zelf ook maar van af te zien". En het hek is van de dam ... Er is aldus alleen nog het Gasprotokol van Genève (1925) dat het gebruik in oorlogstijd van verstikkende, giftige of andere gassen en van alle analoge vloeistoffen, vaste stoffen of procédés verbiedt, evenals bacteriologische methodes van oorlogsvoering.

Het probleem is dat een aantal van de ondertekenaars (alle lidstaten van de Navo en het Warschaupakt) zich het recht voorbehouden om met chemische wapens terug te slaan, wanneer het daarmee wordt aangevallen. Ook België en de Verenigde Staten houden zich aan deze 'no first use regel', wat dus de mogelijkheid openlaat van de ontwikkeling, de produktie en de opslag van C-wapens.

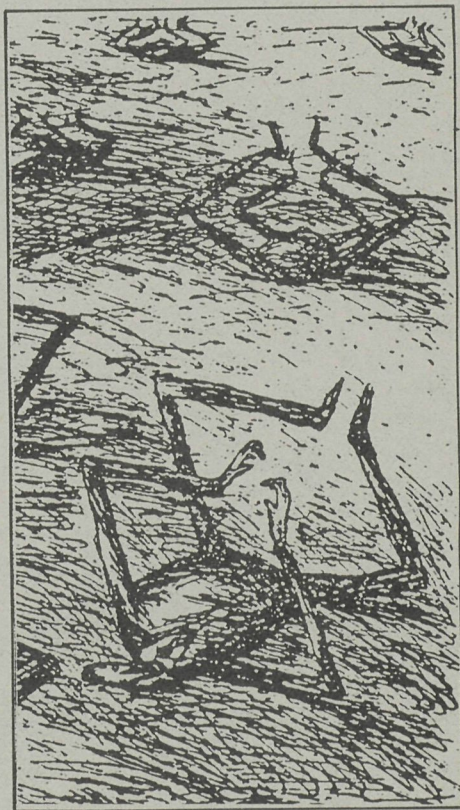
Wat de toxikologische effecten zijn van al deze produkten tast men nog voor een groot stuk in het duister, vooral wat de implicatie op termijn betreft.

Onder de incapacitantia of de middelen die de wil of het vermogen tot vechten aantasten kan men de ontbladeringsmiddelen rekenen die de Amerikanen op grote schaal gebruikten in Viëtnam. Nog steeds wordt de bevolking er geplaagd door de vergiftigingen door deze produkten. De 'Agent Rose' is er de meest beruchte van, omdat deze dioxine bevat. Minder bekend zijn de Agent White, de Agent Bleu, de Agent Purple en ga zo maar door. Onder druk van de publieke opinie is de produktie ervan opgeschort en zijn de voorraden in 1969 vernietigd (echt waar?). Er is echter nog steeds geen inzicht over hoe deze vergiftigingen kunnen uitpakken bij de tweede en derde generatie Viëtnamezen. Internationale onderzoeksprogramma's, eerder

voorzichtig op gang gekomen en nog steeds geboycot door de chemische industrie, laten het ergste vermoeden. Het huidige hoog percentage miskramen, misvormingen bij kinderen, onvruchtbaarheid en kanker kunnen er aan toegeschreven worden.

De toxikologische implicaties op lange termijn van de klassieke organofosfaten (de zenuwgassen Tabun, Sarin e.d.), die tot nu toe nooit ergens werden ingezet, zijn een nog veel grotere onbekende. Wat men weet is dat ze inwerken op het centraal zenuwstelsel. Bij kleine dosis kunnen onherstelbare neurologische stoornissen optreden: geheugenverlies, motorische inkoördinatie enz.

Deze zenuwgassen hebben wel een

enorme militaire betekenis omwille van hun toxiciteit, snelheid en werking, hun effectiviteit zowel via de longen als de huid, hun gemakkelijke verspreiding, lage kosten en stabiliteit. Geschat wordt dat de Amerikanen 40.000 ton van deze klassieke zenuwgassen hebben opgeslagen. De voorraden in Rusland worden door westerse waarnemers geschat op 30.000 tot 70.000 ton - al naar gelang de bron.

De klassieke chemische zenuwgassen zijn bij de militairen nooit erg geliefd geweest. De stoffen zijn niet alleen gevaarlijk in oorlogstijd, ook in vreedstijd leveren ze door hun giftigheid vooral tijdens het transport en de opslag grote problemen op. Toen in 1969 bij proefnemingen met zenuwgas in een testgebied in de staat Utah enkele duizenden schapen in een straal van 45 km. gedood werden, kwam ook het publiek in actie. Hevige protestmanifestaties leidden ertoe dat de V.S. de produktie van de konventionele chemische wapens stopzette in 1969, mede door het vooruitzicht op de snelle produktie van de nieuwe binaire wapens.

Door het recente moderniseringsbesluit van president Reagan is aldus het licht op groen gezet voor een indrukwekkend vierfasenprogramma voor de produktie van binaire chemische munitie. Hiervoor is voor de komende vijf jaar 300 miljard frank begroot. Deze produktie zal plaatsvinden een fabriek in het plaatsje Pine-Bluff (Arkansas), die daartoe in het afgelopen jaar voor 850 miljoen frank is verbouwd. Het vierfasenprogramma bestaat uit: vernietiging van de oude voorraden, verbetering van de defensieve uitrusting van de Amerikaanse strijdkrachten, en het belangrijkste, de produktie van de nieuwe binaire chemische munitie zoals de 155 mm binaire artilleriegranaten (met sarin), de 500 ponds vliegtuighommen (met het 10 X

zo giftige VX-zenuwgas) en in een later stadium de chemische koppen voor de Lance en/of Perchingraketten.

Het ingrijpende moderniseringsbesluit op het gebied van de C-bewapening werd eenzijdig genomen door de V.S., zonder de NAVO-partners hierover de raadplegen. Eenmaal geproduceerd zal de druk op Europa sterk toenemen om in te stemmen met de plaatsing van de nieuwe binaire C-wapens op het Europees grondgebied of met de overname ervan in de eigen strijdkrachten. In geval van oorlog zou dit een vergrote kans op een chemisch slagveld in Europa betekenen, dit met ernstige gevolgen voor de onbeschermden burgerbevolking. De sterke uitbreiding van de chemische bewapening doet de overgang tussen een konventionele en nukleaire oorlogvoering sterk vervagen, meer nog dan reeds het geval is door de modernisering van de kernbewapening.

Het wordt tijd dat er over deze zaken opheldering komt en dat onze parlementairen aan de regering enkele vragen voorleggen over de Amerikaanse activiteiten en het Belgisch standpunt in dit verband. België dient er in NAVO-verband op aan te dringen dat de V.S. hun bondgenoten raadplegen alvorens ingrijpende besluiten te nemen op dit terrein. België dient het ooit gemaakte voorbehoud bij het Gasprotocol van Genève in te trekken zoals ook West Duitsland, Italië, Turkije en Denemarken reeds lang gedaan hebben. Er zou eveneens moeten aangedrongen worden op een grondig onderzoek van de beschuldigingen omtrent het gebruik van C- en/of B-wapens in de wereld.

Stationering van chemische wapens op Belgische bodem dient in elk geval ten stelligste worden afgewezen - ook voor zagezegde veilige binaire C- wapensystemen.

Organisatie van de milieu-edukatie.

Paul Stryckers

Het belangrijkste instrument voor natuur- en milieu-edukatie is - buiten het eigen gezin - ongetwijfeld de school. Het beeld dat het kind zich van zijn omgeving vormt zal ook in zijn latere leven een belangrijke rol blijven spelen. Rechtstreeks contact met de omgeving, dus ook met de natuur, is hierbij een eerste vereiste. Immers, wat zelf ervaren wordt, blijft het beste bij en kan tot echte waardering leiden. In 't algemeen kan gesteld worden dat dit in ons huidige onderwijssysteem niet steeds mogelijk is. De leerplannen, gebrek aan tijd, opleiding en vorming van de leerkrachten en een aantal specifieke problemen per onderwijsniveau veroorzaken een reeks knelpunten.

Waar de school faalt komt het belang van de buitenschoolse natuur- en milieu-edukatie naar voor. In de eerste plaats dient hierbij gedacht aan de enorme invloed die van de moderne massamedia uitgaat. Tot nu toe is in Vlaanderen het aandeel van de geschreven pers inzake natuur- en milieu-edukatie eerder beperkt geweest. De bijdrage van de Vlaamse televisie was daarentegen uiterst belangrijk. Denk aan de programmareeksen zoals S.O.S.-Natuur, Een land zoekt zijn evenwicht en Morgen wordt het beter. Vooral de uitzendingen rond "boomalarm" hebben er voor gezorgd dat de ideeën van het Natuurbeschermingsjaar '70 tot ruimere lagen van de bevolking zijn doorgedrongen. Vermeldenswaardig zijn ook verschillende uitzen-

dingen in de reeks Verover de aarde, de Aktie Kringloop en de cursus Natuur rondom ons van de dienst volwassenenvorming. Tenslotte zijn de talrijke uitzendingen over leefmilieu van schooltelevisie en -radio een belangrijk hulpmiddel voor natuur- en milieu-edukatie binnen de school - al kunnen dergelijke uitzendingen nooit de natuur zelf vervangen.

De overheid heeft in Vlaanderen inzake natuur- en milieu-edukatie nog een grote achterstand in te halen. Op nationaal niveau is er wat dat betreft geen specifieke dienst (zoals trouwens voor het natuurbeleid in het algemeen). Wel begint het Bestuur van Waters en Bossen de laatste jaren een, zij nog beperkte, natuuredukatieve activiteit te ontwikkelen.

Sinds 1979 werd de jaarlijkse tweede week van oktober een Week van het Bos georganiseerd. Ter gelegen-

heid van deze week kwamen reeds enkele natuureducatieve publikaties tot stand. Hier en daar werden bosleerpaden uitgestippeld. Een belangrijke rol zou daarenboven kunnen worden vervuld door de provincie- en gemeentebesturen, gezien het beheer van natuur- en milieu-educatieve infrastrukturen in de meeste gevallen deze instanties toe komen. Tot nu toe zijn slechts sporadisch initiatieven genomen, vooral dan met betrekking tot kinderboerderijen.

De leemte welke wordt opengelaten door de overheid kan slechts in beperkte mate worden opgevuld door partikuliere verenigingen. Toch is hun betekenis in de Vlaamse kontekst niet te onderschatten. Sinds hun ontstaan doen verschillende milieuverenigingen aan natuur- en milieu-educatie voor hun leden, d.m.v. uitstappen, voordrachten, publikaties. Om deze activiteiten naar een ruimer publiek open te trekken werd door deze verenigingen in 1966 het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie v.z.w. opgericht. Dit centrum hield zich van in het begin bezig met de organisatie van cursussen voor natuurgids. De bedoeling was op korte termijn een vrijwilligerskader te vormen om ideeën van natuurbehoud een zo ruim mogelijke bekendheid te geven. In 1982 zal vermoedelijk de tweeduizendste cursus het getuigenschrift ontvangen. Sinds het centrum in 1979 door het Ministerie van Nederlandse Kultuur erkend werd als instelling voor sociaal- cultureel vormingswerk werd het activiteitenpakket aanzienlijk verruimd. In nauw verband met het Centrum zijn zijn werkgroepen van natuurgidsen actief, sommige als zelfstandige v.z.w. Ze organiseren in de weekenden op tal van plaatsen in Vlaanderen gratis geleide natuurwandelingen, die een ruime belangstelling van het publiek genieten. De laatste jaren is ook bij deze werkgroepen een verruiming van de akti-

viteiten merkbaar, vooral in de richting van het beheer van natuur- en milieu-educatieve infrastrukturen, het uitgeven van propaganda-materiaal enz.

Natuur- en milieu-educatieve infrastrukturen zijn er op gericht de milieu-opvoeding doeltreffender te maken. De opvoeding is essentieel een proces; de infrastrukturen moeten hierop afgestemd zijn. Dat wil zeggen dat verschillende vormen moeten worden voorzien, elk gericht op een bepaalde fase van de persoonlijkheidsvorming. Pas wanneer een zo volledig mogelijk net van infrastrukturen is gerealiseerd, zal het 'rendement' van de verschillende infrastrukturen op zich optimaal kunnen zijn.

De belangrijkste natuur- en milieu-educatieve infrastrukturen zijn: het natuureducatief centrum, de kinderboerderij, het edukatief heem-park, de edukatieve schooltuin, de schoolwerktuin, heem- en kruidenborders, de kruidentuin, het natuur-historisch museum en het natuurpad. Het is belangrijk op te merken dat deze verschillende voorzieningen gekombineerd kunnen worden.

Een natuur-educatief centrum wordt geleid door een natuur- en milieu-educatieve ambtenaar. Het staat hoofdzakelijk ten dienste van scholen, maar wordt best zo ingericht dat het door het grote publiek kan worden gebruikt. De activiteiten van het centrum zijn geenszins bedoeld als vervanging van de leerkracht, maar wel als ondersteuning van diens werkzaamheden. Het centrum heeft een infrastructuur die door de individuele leerkrachten of zelfs scholen moeilijk of niet te realiseren is. Elementen zijn: een bioklas (met levend didactisch materiaal zoals aquaria, terraria, zaaijakjes, projektiemogelijkheden, proefopstellingen enz.), een veld-

Stedelijke kruidtuin Antwerpen.

labo, een leeshoek, een infostand voor losse bezoekers, een tentoonstellingsruimte. Vooral in Nederland is het 'schoolbiologenwerk' op tal van plaatsen reeds een begrip geworden. Het best uitgewerkte voorbeeld van een natuuredukatief centrum in Vlaanderen is het stedelijk Natuurcentrum Beisbroek te Brugge.

De kinderboerderij richt zich vooral tot het jonge kind, dat door de relatie met het dier tot een eerste milieubewustzijn wordt gebracht. Als belangrijkste typen kunnen worden onderscheiden: de buurtboerderij en de verblijfsboerderij. Het eerste is gelegen in een stedelijke omgeving, het is eigenlijk een sociaal-kultureel centrum voor jong én oud, een tegenpool voor de toenemende vervlakking van het stedelijk woonmilieu. Van dit type zijn in Vlaanderen nog geen zuivere voor-

beelden te vinden. Bij onze noorderburen is het wel goed vertegenwoordigd in grote agglomeraties.

Het tweede type is gesitueerd op het platteland en bedoeld om stedelingen gedurende een korte periode intensief met het landleven in contact te brengen (bv. Diggie te Brakel). In Vlaanderen is als tussenform ook nog te onderscheiden de - meestal stedelijke - kinderboerderij die gelegen is buiten de woonkern, maar hoofdzakelijk dagprogramma's voor kinderen aanbiedt. De stedelijke kinderboerderijen zoals de Bosrand te Gontrode, De Zeven Torentjes te Brugge, Kiewit te Hasselt, Tivoli te Mechelen en de jeugd- en gezinsboerderij Het Neerhof te St.-Genesius-Rode.

Het edukatief heempark maakt voor kinderen én volwassenen het geregeld contact met de natuur mogelijk dat onontbeerlijk is voor het verwerven van inzicht in de relatie tussen

planten en dieren en hun omgeving, in het verloop van de seizoenen, het proces van opbouw en afbraak (kringloopgedachte), de dynamiek van de landschappen. Heemparken worden daarom bij voorkeur in de onmiddellijke omgeving van woonkernen aangelegd. In Vlaanderen bevinden zich in de meeste grote agglomeraties oude kasteeltuinen, die als openbaar park worden opengesteld. De structuur (ouderdom, variatie) van dergelijke parken is meestal zo dat ze zich uitstekend lenen voor een edukatieve heemparkfunctie (naast rekreatieve functie), en dit zonder meerkosten voor het beheer. Dit beheer zou dan ook mede op deze functie moeten gericht worden.

Heemparkprojecten zijn in uitvoering of in voorbereiding te Marke bij Kortrijk, Schilde bij Antwerpen, Bonheiden bij Mechelen.

De edukatieve schooltuin is een interessant alternatief voor het inhoudsloze 'opvulgroen' (of 'statusgroen'?) dat de meeste schoolbeplantingen kenmerkt. Elementen kunnen zijn: een kruidtuintje, een heemborder, een (miniatuur) heemtuin. Deze laatste variatie is in aanleg te Mol (Europese School).

De schoolwerktuin is een plantaardige tegenhanger van de kinderboerderij. Ook hier is de eerste bedoeling stadskinderen op spontane wijze met natuur vertrouwd te maken. Tijdens het tuinieren leren de kinderen ervaren, dat ook planten levende wezens zijn. Het kind leert daarenboven verantwoordelijkheid te dragen, en ondergaat de ervaring van het buiten-zijn, via het contact met fysische elementen zoals wind, aarde, water. Schoolwerktuinen zijn vooral bedoeld voor de leerlingen van de lagere school. Ook met kleuters kan succesvol getuinierd worden. Schoolwerktuinen bestaan onder meer te Peutie, Kortrijk, Brugge en Hasselt.

Heem- en kruidenborders hebben door hun kleine oppervlakte geringe gebruiksmogelijkheden, maar grotere toepassingsmogelijkheden dan de overige edukatieve groenvoorzieningen. Toepasbaar in het 'woongroen' kunnen zij een belangrijk middel zijn tot het integreren van natuur in de onmiddellijke woonomgeving.

Een kruidtuin oefent tegenwoordig minder aantrekkingskracht uit dan een heempark op ekologische basis. Een vernieuwde belangstelling kan waarschijnlijk worden gewekt door uit te gaan van een thematische opzet (nutskruidentuin, bijentuin, historische tuin). Recente initiatieven werden genomen te Antwerpen, Schilde, Kortrijk en Izegem.

Natuurhistorische musea beogen net zo min als om het even welke natuur- en milieu-edukatieve infrastructuur, de natuur te vervangen. Wel vormen ze een waardevol didactisch hulpmiddel. Ze maken het immers mogelijk om evolutieve processen, relaties e.d. welke moeilijk of niet op het terrein zijn waar te nemen, aanschouwelijk voor te stellen. Denk aan paleontologie, geologie, bepaalde aanpassingen van dieren aan hun milieu, verwantschap en verscheidenheid enz. De uitstraling van natuurhistorische musea in Vlaanderen reikt veel verder dan de plaatsen waar ze gelegen zijn (Gent, Antwerpen).

Natuurpaden tenslotte vormen een belangrijke aanvulling op het werk van natuurgidsen. Zij worden bij voorkeur aangelegd in stedelijke groengebieden, of in natuurgebieden waar opvang van bezoekers wenselijk is. Verschillende vormen kunnen worden onderscheiden naargelang het terrein, het publiek enz. Varianten zijn: milieupaden en stadsnatuurpaden.

Pers en Milieu

Jaak Vandermosten.

Deze rubriek geeft een overzicht van de milieuberichtgeving uit de Nederlandstalige pers van maart '82.

Natuurbescherming

Nog steeds gaan waardevolle natuurgebieden door grondspeculatie verloren. De vzw Durme wil door middel van een test-actie een bedreigd bos te Sinaai (O-Vlaanderen) van verkaveling redden. Onlangs kocht een grondspeculant hier een bos aan. Omdat het vermoeden bestaat dat ook hier een sparrebos zal verkaveld worden, heeft de vzw Durme een actie op touw gezet. Naast het verhinderen van de verkaveling wil de vzw ook de publieke opinie sensibilizeren rond de problematiek van de grondspeculatie en de aantasting van de open ruimten. Aan de ingang van het perceel werd een bord uitgehangen waarop de kandidaat koper duidelijk wordt verwittigd dat weekendhuisjes en karavans verboden zijn in deze landbouwzone. Ook tracht men door het aanklagen van de gang van zaken in dit konkreet geval te peilen naar de bereidheid van het stadsbestuur van Sint-Niklaas om aan de verkavelingswoede van de bosgrondspeculanten een einde te stellen.

Het Coördinatie-Comité voor de Bescherming van Vogels (CCBV) drukt de wens uit dat de 100 jaar oude jachtwet door een natuurvriendelijk dekreet vervangen wordt. Hierin zouden de bejaagbare soorten, de middelen, de perioden, de plaatsen en de opleiding van de jagers vol-

gens natuurvriendelijke beleidslijnen moeten geregeld worden. In deze geest vraagt het CCBV opnieuw aandacht voor reeds vroeger uitgewerkte voorstellen: het afschaffen van de jacht op wintertaling, en kievit, het schrappen van de jacht op eenden na zonsondergang en voor zonsopkomst en een verbod op de schandalige jacht op watervogels rondom natuurreservaten, zoals de Blanckaart te Diksmuide.

De das is een diersoort die in onze streken, op enkele gebieden in Wallonië en de Voerstreek na, uitgestorven is. Het verdwijnen van de das heeft met verschillende factoren te maken. Zo werd de jacht op dit dier in sommige streken zelfs een volkssport. Vervolgens werd de das samen met de vos systematisch uitgeroeid. Beiden werden er immers van verdacht de hondsdoelheid over te brengen. Insecticiden, stroperij, het verdwijnen van holle wegen en houtkanten en de toenemende recreatie deden de rest. Milieubeschermers willen dit dier echter een nieuwe kans geven. Zo werd de "Dassenwerkgroep Vlaanderen" opgericht (Aarschotsestraat 4 te 3043 Bierbeek - 016/73.42.27.). Vorig jaar werden in het Meerdaalwoud, nabij Leuven, vier dassen uitgezet die zich over het algemeen

Pers en Milieu

goed aan hun milieu schijnen aangepast te hebben. De natuurbeschermers hadden eerst enkele oude dasenburchten opnieuw bewoonbaar gemaakt.

Gemeenteraadsverkiezingen

Met het oog op de komende gemeenteraadsverkiezingen stuurt de provinciale koepelorganisatie Natuurbeschermingsactie Limburg (NAL) een eisenprogramma naar alle provinciale partijbesturen. Elke gemeente, zo zegt NAL, moet een schepen voor milieu hebben met ruime bevoegdheden, gemandateerd in interkommunales en alle mogelijke organen die met milieu en natuur te maken hebben. Het is zijn opdracht zijn inspraak in het milieubeleid te organiseren. Bovendien acht NAL de oprichting van een ekologische dienst wenselijk en ieder gemeentebestuur zou zijn verantwoordelijkheid moeten opnemen inzake de vrijwaring van de open ruimten door er over te waken dat eigen reglementen, wetten of dekreten sekuur worden nageleefd.

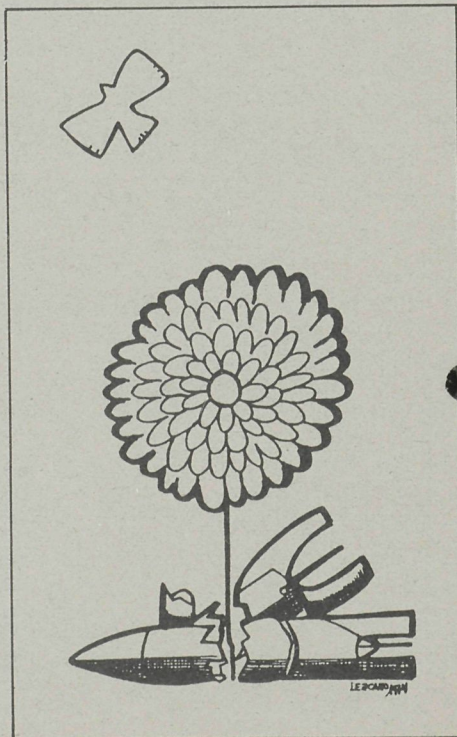
Energie

Het stedelijk zwembad van Blankenberge zal in de toekomst voor een deel verwarmd worden met rekuperatiewarmte uit komposterend snoeihout. Naar verluid is Blankenberge de eerste gemeente die dit procédé, op punt gesteld door het Komitee Jean Pain vzw, voor praktische doeleinden aanwendt. Het snoeihout, afkomstig van de openbare beplantingen wordt in fijne stukjes gehakt en bevochtigd om het op een natuurlijke wijze tot humus te laten komposteren. Met de broeiwarmte die

hierbij vrijkomt, kan water tot op een temperatuur van 60°C verwarmd worden.

Kernwapens

VAKA (Vlaams Aktiekomitee tegen Atoomwapens) kondigt voor de komende maanden nieuwe vredesakties aan, o.a. een nationale aktiedag tegen kernwapens op zaterdag 5 juni. Die dag houdt de NATO immers zijn zomerbijeenkomst, trekt president Reagan naar Bonn, en zal de Belgische regering zich naar alle waarschijnlijkheid opnieuw over de installatie van kruisraketten beraden.

Pers en Milieu

Ruimtelijke ordening

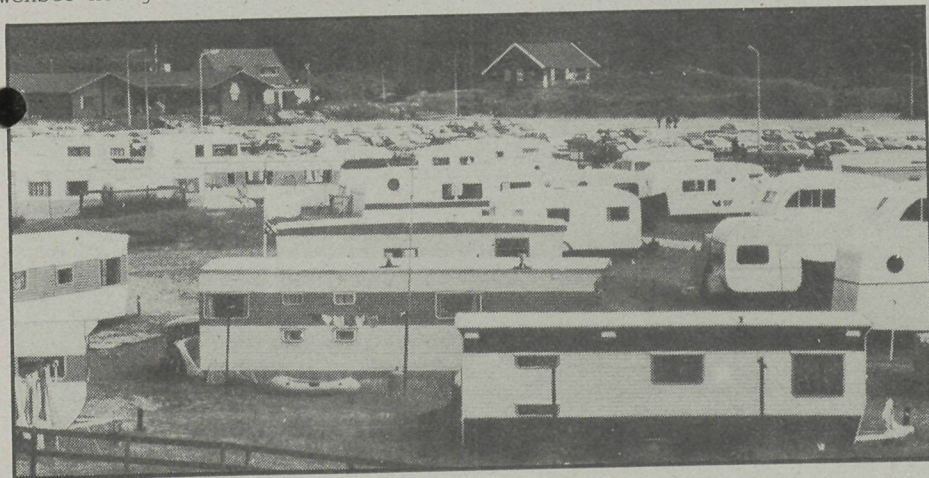
Uit een studie van de G.O.M.-West-Vlaanderen blijkt dat er aan de kust 77 verblijfsdomeinen (met kampeer- en weekendverblijven) zonder vergunning zijn. Nochtans wordt zelden of nooit tegen die domeinen opgetreden omdat de wetgeving terzake erg onduidelijk is.

De kampeerwezen aan de kust kende een snelle groei in de jaren '50 en '60, maar die werd niet ingekaderd in een oordeelkundig planologisch geheel, terwijl ook de wetgeving achterbleef op de situatie. In de loop van de jaren '70 kwam dan zowel de wetgeving op de kampeerterreinen als op de weekendverblijfparken tot stand en werden in de gewestplannen voor de kust zones voor verblijfsrecreatie voorzien. Niettemin bestaan er nog 77 verblijfsdomeinen (totale oppervlakte 180 ha) zonder vergunning.

Na drie jaar structuurplanning te Dilbeek kan een positieve balans opgemaakt worden. In september 1978 wenste het gemeentebestuur over te

gaan tot het opmaken van een structuurplan om op planmatige en door-dachte wijze orde en eenheid te brengen in de pas gefusioneerde gemeente. De eerste taak was het opmaken van een doelstellingennota, die in april '79 door de gemeentelijke adviesraden besproken werd. De Dilbeeks gemeenschap werd grondig doorgelicht: bevolking, woningbestand, verkeer, sociaal-kulturele aspecten. Dit gebeurde met de steun van het door de gemeente opgezet BTK-project. Het informatie- en inspraakproces werd afgewerkt met een omvangrijke synthesesnota.

Naast het structuurplan of het algemeen ontwikkelingsmodel voor de gemeente, kwamen er ook ontwikkelingsmodellen voor het sociaal-kulturele, het verkeers- en sociaal-ekonomisch aspekt en voor de open ruimten. Deze plannen werden vervolgens voorgelegd aan de inspraak van de bevolking. Er hadden niet minder dan tien bijeenkomsten op buurtniveau plaats. In totaal kwamen hiervoor meer dan 500 personen opdagen. In de huidige fase, moeten met deze gegevens nu konkrete actieplannen opgesteld worden.

Bananen, eet je met je ogen ...

Mil Roekaerts.

Wanneer we in de winkels en de supermarkten de mooi gevormde gele bananentrossen zien liggen zijn we er ons niet altijd van bewust dat deze vruchten op een commerciële wijze gekweekt werden om ons oog te strelen. Eerder dan naar de smaak te kijken worden een groot aantal sproeistoffen aangewend om het produkt aantrekkelijker te maken voor de konsument. Een echte inlandse banaan is lekker maar niet zo aantrekkelijk voor het oog.

De levensloop van een banaan.

Zorgvuldig uitgekozen bananenschuiten worden, vooraleer ze gepaard worden voor bevruchting, in een chemische oplossing gedompeld om mogelijk bederf en infecties tegen te gaan. Na het planten moet het onkruid rond de jonge bananenplant regelmatig worden opgeruimd zodat de jonge bomen voldoende zon en regen zouden krijgen. Hiervoor worden uiteraard in overvloed herbiciden aangewend. Zodra de moederplant verwijderd is en de jonge planten vrucht dragen worden deze ontluiden: de vruchten beurtelings met insecticiden en fungiciden besproeid om hen te beschermen tegen ongedierte en insecten en om de vorming van zwammen (fungus) te beperken. Elke bananentros wordt minstens eens per week met verdelgende middelen besproeid. Om de groei te bevorderen worden chemische meststoffen minstens twee maal per maand - en dit gedurende acht tot tien maanden, de

tijd die de bananen nodig hebben om te volgroeien - aan de bodem toegevoegd.

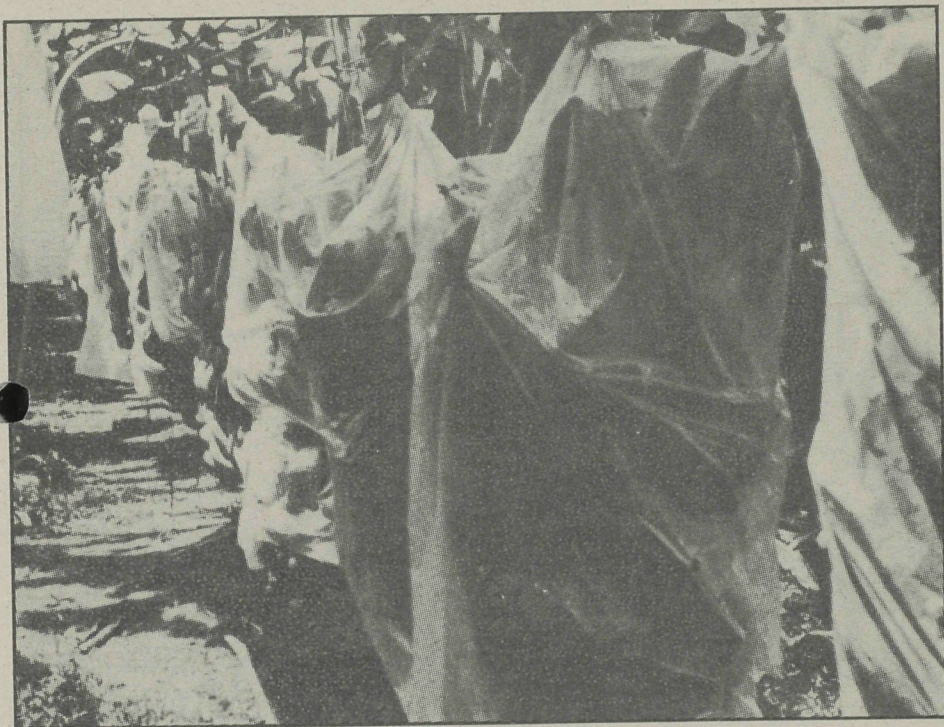
De uitgekozen bananentrossen - deze die aan de marktvoorwaarden voldoen - worden eerst met papieren, en daarna met plastieken zakken bedekt. De papieren zakken moeten de bananentrossen beschermen tegen zonbrand waar de in chemikaliën gedrenkte polythelene zakken de bananen moeten beschermen tegen insecten. Om de "volhangen" bomen die elk een twintigtal trossen van om en bij de 50 kilogram te stutten, gebruikt men bamboestokken die op hun beurt chemisch behandeld zijn om de bananen te beschermen. Doorheen dit hele proces wordt de hele plantage door lichte vliegtuigen met fungiciden en insecticiden bespoten.

Na de oogst moeten de vruchten binnen de 24 uur het schip op. De bananen die niet binnen de 24 uur behandeld zijn worden op grote belten gestort.

Vooraleer verpakt te worden krijgen de bananen nogmaals een chemische "kuur". Dan gaan ze in met chemikaliën behandelde plastic de kartonnen dozen in om met chemisch gereinigde containers naar de konsument verscheept te worden.

Vergiftiging

Arbeiders op de bananenplantages hebben ons meerder malen verzekerd dat de multinationale ondernemingen zoals Dole, Del Monte en Chiquita meer bezorgd zijn om de bananen dan

om de arbeiders. Het spreekt vanzelf dat het overvloedig gebruik van de chemikaliën de arbeiders op de plantages zelf treft. Recente studies hebben aangetoond dat alle arbeiders, zonder uitzondering, leiden aan huidziekten, klagen over stoornissen in het ademhalingsstelsel enz. Nu de meeste arbeiders niet alleen op de plantages werken maar er ook leven, zijn ze voortdurend blootgesteld aan het sproeien vanuit de lucht. Deze die in de onmiddellijke omgeving van de plantages wonen zijn als gevolg van dit overdadig sproeien evenzeer als de arbeider blootgesteld aan alle mogelijke allergieën, huidziekten en ademhalingsstoornissen. Gevallen van chemische vergiftiging zijn legio sinds nieuwe produkten waarvan de neveneffecten onvoldoende gekend zijn overvloedig uitgetest worden

op de plantages van Mindanao, dit vooraleer ze op de Westerse markt verschijnen. Handschoenen en een masker zijn een luxe die geen enkele arbeider zich kan veroorloven. Voor de multinationale ondernemingen is het economisch rendabeler zieke arbeiders te vervangen dan wel voor een degelijke uitrusting te zorgen.

Het milieu

Niet alleen de arbeiders op de plantages worden getroffen door het gebruik van chemikaliën, ook hele gemeenschappen die in de nabijheid er van leven. Door het sproeien vanuit de lucht is zelfs het regenwater waarop men daar is aangewezen, besmet. Rivieren in de nabijheid van plantages zijn vervuild,

the BANANA STORY

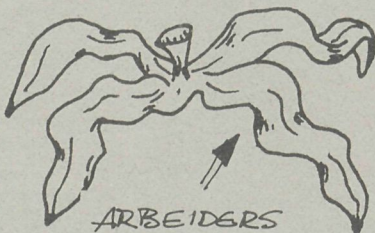

EXPORT
WINST

MULTINATIONALE
ONDERNEMINGEN

PLANTAGES

ARBEIDERS
DEEL

de vis sterft. De weinige vis die overleeft, is niet langer eetbaar. Verschillende gevallen van visvergiftiging werden vastgesteld. Zelfs waterbuffels, die een badje namen in de rivier, werden in enkele gevallen dood aangetroffen ten gevolge van vergiftiging.

Kreken en rivieren in de buurt van plantages zijn vervuild, opgevuld met rottende bananen, bananenplanten en plasticafval. Zelfs afgekeurde bananen en behandeld plastic vormen op hun beurt een bedreiging voor de gezondheid van arbeiders en omwonenden.

Opdat de bananenbomen voldoende lucht en licht zouden hebben wordt de volledige natuurlijke begroeiing vernield. Nieuwe aanplantingen leiden tot ontbossing van hele gebieden. De ekologische neveneffecten blijven dan ook niet uit. Landbouwdeskundigen hebben berekend dat het gebruik van Fumazone bijvoorbeeld het ekologisch leven van de grond in een tiental jaren volledig vernietigd. De plantages moeten zich dus verplaatsen en steeds weer wordt de grond van de lokale bevolking opgeëist. De ontbossing op haar beurt heeft tot gevolg dat na het regenseizoen hele rijstvelden onder de modder komen te liggen zodat ze niet langer voor aanplanting in aanmerking komen.

Dit alles is zonder belang ... zeggen de regering en de multinationale ondernemingen, omdat de uitvoer van bananen - in theorie altans - een land vreemde deviezen bezorgt en de klant - die enkel een mooie geelrijpe banaan lust - nu eenmaal koning is. Een vernietigde natuur en een zieke arbeider schijnen voor hen zonder belang te zijn. "Het is nu eenmaal de tol die men betaalt voor de vooruitgang". Vooruitgang voor wie? Aan welke kost?

WAAR WIL JE LEVEN ?

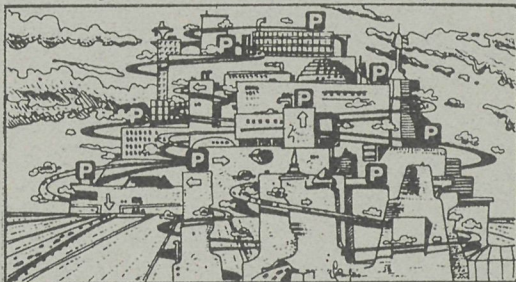
DEZE STAD KIEST
VOOR HET OPENBAAR VERVOER ...

Tot nu toe bestond er
voor de gebruiker van
het openbaar vervoer
geen krant waar hij zijn
woorden in kwijt kon.

Wat er leefde in het
wereldje van het open-
baar vervoer wist hij
niet ... Daar wordt aan verholpen door

... DEZE STAD VOOR DE AUTO.

Rij-ma-a'r-an...
de krant van de mondige openbaar vervoergebruiker

Wil jij ook een beter openbaar vervoer voor meer
mensen, abonneer je dan dadelijk op 'RIJ MAAR AN' en
stort 100 fr. op rekening 000-0074040-29 van B.R.T.
1040 Brussel, met de vermelding 'Rij maar an'.
(Dus: 100 fr. voor 10 krantjes)

Milieu en economische groei

Etienne Mange.

Deze uiteenzetting is een persoonlijke poging om ons economisch model vanuit een andere hoek te bekijken. Ik meen dat dit noodzakelijk is, omdat we thans, iedere dag, ieder uur, gekonfronteerd worden met een systeem dat onze overlevingskansen steeds maar verkleint.

Op de S.E.V.I.-studiedag met als thema "Leefmilieu: een socialistisch standpunt" wees ik op de noodzaak om tot een synthese te komen tussen economie en ecologie. Mijn stelling is, dat in een progressief denkschema ecologie en economie onafscheidelijk met elkaar verbonden zijn, en dat de kapitalistische en ecologische crisis wezenlijk samenhangen. Het wezenlijke van deze samenhang ligt m.i. in het feit dat niet alleen het milieu, maar ook tewerkstelling, prijsstabiliteit en een meer rechtvaardige inkomensverdeling op nationaal en internationaal vlak totaal ondergeschikt zijn aan het nastreven van economische groei, en er zelfs in konflikt mee staat. Al te veel geloven we er nog steeds in dat wij in de eerste plaats economische groei nodig hebben om een hoop problemen in onze maatschappij op te lossen.

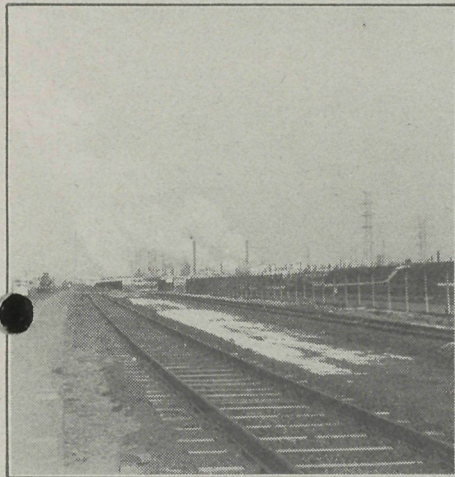
Een voldoende jaarlijkse toename van het B.N.P. - d.w.z. economische groei - is een fetisjisme, dat noodzakelijk geacht wordt voor de verwezenlijking van al onze andere economische doelstellingen. Nochtans zou ieder zinnig mens moeten beseffen

dat economie, en dus ook economisch beleid, in elk geval op meer betrekking moet hebben dan op een efficiënte aanwending van schaarse middelen en een redelijke verdeling van de voortgebrachte goederen en diensten. Al was het maar omdat in het economisch proces aangewende middelen niet alleen vaak sneller worden verbruikt dan eigenlijk nodig is voor de vorming van duurzame consumptie- en kapitaalgoederen, maar ook omdat deze middelen soms een eigenwaarde hebben die zich tegen hun ongebreidelde benutting in het produktieproces verzet. Dit geldt met name voor het gebruik van menselijke arbeid en natuur. Ons systeem is volledig afgestemd op economische groei.

Economische groei en technologische vooruitgang zijn niet alleen cultureel gewenst, maar ook institutioneel verankerd.

Binnen dit systeem zijn er vijf belangrijke gevolgen bij het nastreven van economische groei. Ten eerste, moeten om het produktiesysteem gaande te houden voldoende behoeften blijven bestaan, en bv. door reclame aangewakkerd worden. Verzadiging mag niet optreden; de behoeften moeten oneindig gemaakt worden. Wij zijn thans in een situatie gekomen dat de economie niet meer, zoals vroeger, op vervanging van oud en versleten door nieuw steunt, maar op een ander groeibeginsel: de vervanging van "onlangs geproduceerd" door "laatst geproduceerd".

Inspraak

Ten tweede, ons groei-model is zowel technologie-intensief als kapitaal-verdiepend. Grootschaligheid door technologie en internationale bedrijfsactiviteiten zijn synoniem van sukses.

De dwingende opgave de kostprijs van de produktie onophoudelijk te verlagen, kan maar door machinale arbeid op basis van technologische vooruitgang voortdurend verder ontwikkelen en de wetenschappelijke kennis om te zetten in materiële produktie. Gekoppeld aan een dwang tot winstmaksimalisatie gaat dit gepaard met een enorme verspilling van materiële en menselijke rijkdom.

Ten derde, hoewel een meer rechtvaardige inkomensverdeling steeds voorop gezet wordt, is het nastreven van groei slechts mogelijk door een aksentuering van prestatie-elementen. De inkomensverschillen worden goedgepraat met het argument dat deze niet alleen een hoger inkomen meebrengen, maar ook materiële voordelen naar armeren doen doorsijpelen na verloop van tijd.

Ook op het internationaal vlak wordt de inkomensverdeling gedetermineerd. Economische groei in de industrielanden heeft weliswaar de potentie om tot grotere kapitaaloverdrachten naar ontwikkelingslanden te leiden, maar vereist anderszids als proces dat voorrang wordt verleend aan eigen kapitaalopbouw en aan het afschermen van de eigen markt. In een groeigricht systeem zal dit proces nooit geëindigd zijn wat betekent dat keer op keer het proces primeert en de potentie tot meer kapitaaloverdracht op de achtergrond blijft.

Ten vierde, in een groeigerichte economische orde, die onder druk van snelle technologische veranderingen staat, geeft geringste tegen-slag in de economische groei, een teveel aan arbeid en bijgevolg werkloosheid.

Vanuit die orde, en vanuit de daarachter liggende neo-klassieke theorie, wordt dit zelfs als positief beschouwd: er zijn daardoor minder "kosten" nodig voor de produktie. Het kapitalisme veronderstelt met andere woorden een konstante bereidheid tot voortgaande behoeftebevrediging, gekombineerd met steeds minder werk. De ruim 450.000 werklozen die wij nu hebben zijn dan ook geen toeval, net zoals de afzonderlijke milieuproblemen geen 'toevallige' incidenten zijn, maar samenhangen met basiskennmerken van onze samenleving.

Dit brengt mij tot mijn vijfde gevolg: nl. de relatie tussen economische groei en milieu waarin volgens mij de negatieve aspecten van onze groeigerichte maatschappij het meest tot uiting komen. Altans door de voorstelling dat economische groei gelijk is aan een toename van

Inspraak

het B.N.P.: deze identifikatie houdt immers geen rekening met de opofferingen aan kwantiteit en kwaliteit van het milieu. Er wordt immers niet alleen geabstraheerd van alles wat geen prijs heeft (zoals milieugoeederen), maar bovendien wordt ook geen rekening gehouden met de effecten voor de maatschappij als geheel. Wat de direkte winst van een bedrijf verhoogt, kan het welzijn van de maatschappij verminderen. Het streven naar zo hoog mogelijke winsten kan tot ernstige en zelfs onherstelbare verliezen leiden vanuit het oogpunt kollektief welzijn.

Dit geldt in het bijzonder voor milieu, omdat de markteconomie de onafwendbare tendens vertoont natuurlijke rijkdommen te plunderen, voor zover ze geen of een lage prijs hebben. Het heffen van milieubelastingen past trouwens volledig in dit systeem: dit is louter de uitdrukking van een reeds eerder plaatsgevonden milieuvervuiling. Het milieu wordt met andere woorden hoger gewaardeerd omdat het voordien aan een systematische ontwaarding heeft blootgestaan.

Onze waardering van economische groei is in feite absurd. Wanneer bv. in Hoboken de "loodkinderen" medisch moeten verzorgd worden of olie op onze stranden moet geruimd worden, dan leidt dit tot een toename van het B.N.P. en dus tot economische groei. Maar, die uitgaven presenteren in feite geen baten maar kosten. Het gaat in feite om kontra-produktie.

Besluit

Het is duidelijk dat om de huidige kapitalistische crisis definitief

en blijvend te keren, enkel een socialistisch alternatief uitzicht kan bieden. Het is evenwel ook duidelijk dat dit alternatief niet alleen voor de sociaal-economische, maar ook voor de ekologische crisis een oplossing moet bieden. In dit alternatief moet niet alleen het economisch groeibegrip herdacht worden, maar ook essentieel afgepast worden van de doelstelling van economische groei als "integrerende" beleidsdoelstelling. M.i. moet het begrip economische groei vervangen worden door het begrip economische houdbaarheid. Deze heeft twee aspecten:

- in de eerste plaats moet ze erop gericht zijn de verhoudingen stelselmatig te verbeteren tussen enerzijds de omvang van de goederen en de diensten, en anderzijds het benodigde netto-beslag op grondstoffen, energie en milieu.
- ten tweede moet rekening gehouden worden met een aantal, binnen onze samenleving als geheel overgenomen verzorgingsoogmerken. Deze liggen zowel op het vlak van natuurbehoud, als op dit van de toekomstige energie en grondstofenvoorziening. Daartoe zijn niet alleen parken, bossen, natuurreervaten enzovoort vereist, maar moeten ook specifieke randvoorwaarden aan produktie- en consumptieprocessen gesteld worden.

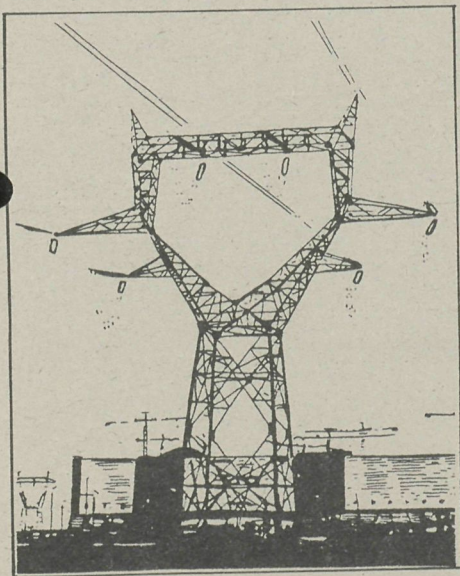
"INSPRAAK" is een open tribune.

De redaktie is niet verantwoordelijk voor de inhoud van deze rubriek, waarin de auteur onder eigen verantwoordelijkheid zijn persoonlijke mening weergeeft m.b.t. de milieuproblematiek in zijn brede betekenis. Reakties zijn steeds welkom.

Korte berichten

Chooz ...

Sensatiejournalisten zullen zich in de handen wrijven bij het zien van de beelden van de recente betoging in Chooz. Spektakulair was inderdaad om te zien hoe manifestanten en ordestrejdkrachten met elkaar in de clinch gingen. Spektakulair maar triest op zichzelf. Triest omdat de gewelddadige akties de enige uitweg dreigen te worden waarmee de anti-kern-energisten zich nog kunnen uiten. Triest om te zien hoe het regime van de "grote verandering" even leugenachtig overkomt als het regime dat de huidige machthebbers zo bestreden hebben en hoe dezelfde repressie-apparatuur ingezet wordt tegenover dezelfde mensen. Door de verbittering en de woede, gewekt door de loze beloftenpolitiek van de Franse president, zal dit ongetwijfeld nog maar een begin zijn. De enige beschuldigende vinger die men kan uitsteken wijst in de rich-

ting van de elektriciëns en hun slippendragers die het verzet naast zich neerleggen.

En als het in Parijs regent, dan druppelt het in Brussel. Dit schampere gezegde wordt nog maar eens bewaarheid als we zien hoe Staatssecretaris KNOOPS zich steeds opener en bloot gaat opstellen pro-kernenergie. Het moet de Aktiegroepen voor een Kernstop toch angstig om het hart worden als onze Staatssecretaris voor Energie komt beweren dat het moratorium voor kernenergie volkomen onwettig is. Een teken aan de wand ...voor wat ons te wachten staat? Laat ons hopen dat de offensieve politiek van de kernlobby evenveel reacties loswekt bij het tegenkamp. De laatste tijd lijkt het er immers op dat beide kampen zich ingegraven hebben in hun stellingen. En iedereen die wat gelezen heeft over oorlogsvoering weet dat zoiets bijzonder slecht is voor het moreel van de troepen. Alvast hopen wij dat het zojuist vermelde teken aan de wand uit de Bijbel waarheid wordt. Voor de niet-Christelijk opgevoede lezers: dit teken aan de wand verscheen aan de Babelse koning Balthazar en betekende "je werd gewogen en te licht bevonden". Kort daarop ging zijn rijk tenonder.

DVM.

Naar leefbare dorpen?

Plattelandsontwikkeling vzw lanceert - uitgerekend in het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen - een dorpenonderzoek om de weerslag van de fusie-operatie kritisch te evalueren. Zijn er resultaten te zien van een dorpsgericht of een centrumgericht gemeentebestuur? Blijkt de nieuwe en grotere gemeente in staat de knelpunten van dorpen afdoende

Korte berichten

op te lossen? Zijn onze dorpen leefbaarder geworden of niet?

Dit verkiezingsjaar is de periode bij uitstek om het gemeentebeleid kritisch te evalueren in al zijn facetten. Eén of meer avonden kunnen nuttig besteed worden aan de problematiek van de leefbaarheid van het dorp. Plattelandsontwikkeling vzw stelt voor om daar aan mee te helpen. Groepen die er werk van willen maken kunnen rekenen op de begeleiding en ondersteuning van Plattelandsontwikkeling. De probleemstellingen en de evaluatie van de situatie in uw eigen dorp kunnen leiden tot een beleidsnota die bij de politieke partijen, het gemeentebestuur en de inwoners bekendgemaakt en verdedigd wordt.

Verdere inlichtingen: Plattelandsontwikkeling vzw: Blankenbergstr. 74, 9000 Gent. Tel: 091/21.11.48.

WV.

AFRO-beat?

U bent verlekkerd op de Afro-Beat, u teistert uw kastje en uw oren om toch maar enig signaal te ontvangen van Radio Kisangani?

Probeer eens wat anders en luister naar het BRT 1 programma "Het kraaienest". Een veel-dichter-bij-m'n-bed-programma, mocht u er op dat moment nog in liggen. Algemeen maatschappelijk en zeer dikwijls interessant. Iedere zaterdag van 10.10 tot 12 uur op BRT 1.

WV.

Michiel Swaenepoelprijs '82

In overleg met het provinciebestuur van West-Vlaanderen besliste de West-Vlaamse Vereniging voor Vrije Tijd een tweejaarlijkse prijs uit

te geven ter bekroning van projecten i.v.m. vrije tijd, natuureducatie, landschapszorg en leefmilieu. Zij wil hiermeer vooral konkrete initiatieven van landschapszorg en groenvoorziening stimuleren en ondersteunen.

Voor deze prijs werd een globaal bedrag van 100.000 frank uitgetrokken, dat onder de bekroonde werken zal worden verdeeld. Aansluitend op het "Heg- en Houtwal"-jaartema van de Raad van Europa, wenst de Michiel Swaenepoelprijs in '82 in het bijzonder initiatieven van boom- en struweelaanplant langs wegen, sloten en percelen te promoveren.

Deze prijs is in de eerste plaats gericht tot het verenigingsleven in West-Vlaanderen, met name milieuverenigingen, groenkomitee's, scholen enz. Wie voor de toekenning in aanmerking wenst te komen, moet een schriftelijke aanvraag indienen, vergezeld met een beknopt projectdossier.

Alle verdere inlichtingen: W.V.T.-sekretariaat, Vlamingenstraat 55, 8000 Brugge. Tel.: 050/ 33.12.85.

WV.

Energiedebat

Naar aanleiding van het komende parlementair energiedebat (waarschijnlijk tweede helft april) vragen de vier regionale milieukoepels (Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen, Inter-Environnement-Wallonie, Brusselselse Raad Leefmilieu en Inter-Environnement-Bruxelles) in een brief aan de Staatssecretaris voor Energie E. Knoop om, zoals in '75, op een officiële wijze opmerkingen en vragen te kunnen formuleren in verband met het verschijnen van een vernieuwd rapport van de Kommissie van Wijzen betreffende kernenergie.

Korte berichten

De bedoeling is officiële antwoorden te krijgen van die Kommissie om deze dan, tezamen met het vermelde rapport, aan de volksvertegenwoordigers te kunnen voorleggen teneinde deze mensen van twee zijden in te lichten.

WV.

Eén maal, andermaal ... beslist!

Behalve matigingen en loonsverminderingen - voor anderen - beslist de Ministerraad geregeld nog andere zaken.

Op 12 maart keurde hij o.a. het volgende goed:

- een wetsontwerp houdende de kwaliteitsobjectieven waaraan het oppervlaktewater, voorbestemd voor bepaalde doeleinden, dient te voldoen. Het omvat 5 EG-richtlijnen, waaronder twee waarvoor België in gebreke werd gesteld nl. deze betreffende de kwaliteit van water bestemd voor drinkwaterproduktie en deze betreffende de kwaliteit van het zwemwater. (Veroordeling door het Europese Hof van Justitie).

De overige drie richtlijnen hebben betrekking op de kwaliteit van het oppervlaktewater dat bescherming of verbetering behoeft, ten einde geschikt te zijn voor het leven van vissen en schelpdieren en met betrekking tot de meetmethodes en de analyse van het oppervlaktewater dat bestemd is voor drinkwater in de lid-staten.

- de publikatie van de goedkeuringswet van de Konventie van Washington inzake de internationale handel in bedreigde en in het wild levende dier- en plantensoorten. Zolang deze wet, die door Kamer en Senaat werd goedgekeurd, niet gepubliceerd

is in het Staatsblad heeft zij geen verplichtend karakter en kan de ratifikatie op internationaal vlak niet plaats vinden. Dan nog wachten op de toepassingsvoorschriften.

Niets bijzonders nieuw, men tracht enkel de achterstand minder schrijnend te doen lijken, zoals wij het in dit Belgenland reeds gewoon zijn. En dan maar verontwaardigd zijn als er een nieuwe Belgenmop gelanceerd wordt.

WV.

Geen kernafval in zee

De Belgische overheid zal in samenwerking met Nederland en Zwitserland dit jaar opnieuw radio-actief afval dumpen in de Golf van Biscaye. Sedert verscheidene jaren wordt tegen deze dumping geprotesteerd door verschillende milieu-groeperingen, vorig jaar bijvoorbeeld poogde Greenpeace deze trans-

porten te stoppen door een klacht neer te leggen bij de Nederlandse Raad van State. Met enkele maanden vertraging vond de dumping echter toch plaats.

De internationale weerklank van het protest had in België één belangrijk gevolg: door de Brugse gemeenteraad werd unaniem een motie aangenomen, waarin ze het dumpen van atoomafval in de zee afwijzen, vragen dat dit soort transport niet langer langs de haven van Zeebrugge zou plaatsvinden en verzoecken de centrale overheid een andere oplossing te zoeken voor dit probleem.

De West-Vlaamse Aktiegroepen voor Kernstop plannen opnieuw een nationale betoging te Brugge op 29 mei 1982. Het eisenplatform zal voornamelijk toegespitst zijn op het stopzetten van de dumpingen van kernafval in zee.

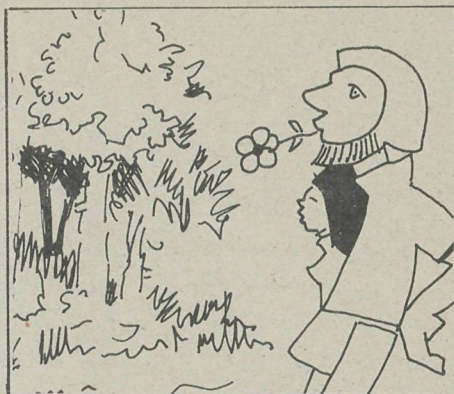
WV.

Kursus natuurgids 1982

Het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie organiseert voor het zeventiende kursusjaar een nieuwe reeks kursussen in Deurne-Antwerpen, Muzen-Mechelen, Dilbeek, St. Truiden, Gent, Brugge, Kortrijk, Veurne en Ieper.

Met de cursus natuurgids wil het Centrum mensen vormen, die inzicht hebben van milieu en landschap, die een algemene kijk hebben op het gebeuren in de natuur tijdens de verschillende seizoenen.

Een ruime kennis is echter niet voldoende, deze moet leiden tot inzicht, bewustwording en engagement. Bijzondere aandacht wordt dan ook gegeven aan de plaats van de mens in de natuur en zijn verantwoordelijkheid t.o.v. het milieu. De nadruk wordt gelegd op praktische vorming en training van de kursist. Na afloop van de cursus kan men het getuigschrift natuurgids behalen.

Het inschrijvingsgeld bedraagt 2000 fr., alles inbegrepen (nota excursies, enz.) en dient gestort op rekeningnummer 412-9049161-12 van het Centrum voor Natuurbeschermingseducatie vzw, 2600 Berchem.

Voor meer inlichtingen: C.V.N.-sekretariaat, Ommeganckstraat 26, 2000 Antwerpen. Tel: 031/ 31.84.81.

WV.

VAKS-petitie

Op de valreep er nog bij: de Verenigde Aktiegroepen voor Kernstop brengt een petitie-actie op gang met 3 simpele maar krachtige eisen.

- Een verlaging van de elektriciteitsprijs voor het huishoudelijk gebruik
- Geen nieuwe kerncentrales, noch in Doel noch in Chooz.

Een daadwerkelijke politiek van rationeel energiebeleid.

Gezien de ontwikkelingen op dit vlak wordt iedereen aangeraden met zijn hele familie, inclusief achterneven en -nichten zulke papieren te bestellen en wel op dit adres: VAKS - Breughelstraat 31 2000 Antwerpen. De tonnen ingevulde lijsten graag op hetzelfde adres terug.

WV.

Korte berichten

Geheim UIA onderzoek

Toen eind '79 door toedoen van de Werkgroep Hobokense Polder het gifschandaal op het stort van Van Den Bosch in opspraak gebracht werd, bleven de reacties niet uit. Minimaliseren en zelfs logenstraffen van het schandaal door de bevoegde instanties, verontwaardiging en protest door verschillende milieugroepen.

Nu, anderhalf jaar later, blijkt de toestand aldaar nog steeds niet opgeklaard. Uit het onderzoeksrapport van de UIA, dat tot nu toe geheim bleef (om het gerechtelijk onderzoek niet te bemoeilijken) en waarvan nu enkel de besluiten vrijgegeven werden blijkt dat de hele zaak niet zo onschuldig was als de gemeente Hoboken eerst wel beweerde. Op en in de omgeving van het genoemde stort vond men abnormaal hoge concentraties aan volgende schadelijke stoffen: PCB's, polyaromaten en alifatische koolwaterstoffen. Sommige van de pollutiebronnen waren duidelijk aanwijsbaar, maar vermoedelijk zitten nog andere verborgen.

Het tweede onderzoeksgebied was de eigenlijke polder zelf, waar hoge concentraties van boven vermelde stoffen in het oppervlaktewater aangetroffen werden. Intussen blijft het merendeel van die troep er zo maar liggen, de gemeente Hoboken en de stad Antwerpen nemen een weinig hoopgevende houding aan, de laatste zou daar maar liefst sportvelden aanleggen.

Moet er nog zand zijn (om de boel af te dekken)?

(tekstmateriaal gepikt uit "De Klap-ekster van de WHO").

WV.

Rumst Verwart

De laatste tijd gebeuren er rare dingen in Rumst. Men wil bijvoorbeeld radio-actief afval storten in Terhagen, er wordt in Rumst een 20 hektaren groot waterspaarbekken gepland en de OTL-stortplaats stinkt nog steeds even hard. Er is een schrijnend tekort aan degelijke speelpleinen voor kinderen en het verkeer aan de scholen is er erg gevaarlijk.

Daarom namen enkele mensen het initiatief om een nieuwe gemeentelijke actiegroep op te richten. VERWART (wat staat voor Verenigde Werkgroepen Alternatief Reet Rumst Terhagen) gaat niet akkoord met de verschillende punten van het gemeentebestuur en wil daar wat aan doen. In samenwerking met alle jeugdverenigingen, wijkcomitee's, buurtraden, m.a.w. met iedereen die geïnteresseerd is in een groene gemeente wil Verwart ludiek actie voeren en werken aan deze mistoestanden. Veel werk aan de winkel dus en alle geïnteresseerden kunnen contact opnemen met: VERWART - Cobben Hans - Krokuslaan 3 - 2638 Reet - tel.: 88.28. 43.

WV.

Rij maar an ...

Op bladzijde 29 van deze Milieuraam vindt je een advertentie voor de Aktie Openbaar Vervoer van de BRT en meer bepaald voor hun blaadje 'Rij maar an'. Opdat deze aktie, zeker nu, een succes zou worden, vragen we aan alle natuur- en milieuverenigingen die een publikatie uitbrengen om er zoveel mogelijk ruchtbaarheid aan te geven en om de advertentie zelfs over te nemen.

WV.

Publikaties

Het tropisch regenwoud, een eerste kennismaking.

Dit boek behandelt én de biologische en de menselijke kanten van het tropisch regenwoud. Eerst komt de aktualiteit aan de orde. Vervolgens wordt verteld hoe onderzoekers tewerk gaan in deze bossen van 40, 50, 60 meter hoogte. De laatste hoofdstukken zijn gewijd aan de betekenis van het regenwoud, de problematiek van vernieling en bescherming, en de (ontregelde) verhouding tussen bos en mens. In de tussenliggende hoofdstukken worden klimaat en bodem besproken, met hun grote konsekwenties. Natuurlijk wordt de structuur van het regenbos behandeld, met de vele verschillende levensvormen, de wisselwerkingen tussen planten en dieren in hun gezamenlijke evolutie. Veel aandacht wordt besteed aan de samenstelling van de regenwouden: de enorme rijkdom aan soorten, de moeilijke vernieuwbaarheid van regenbos als gevolg daarvan, en wat dat betekent voor de mogelijkheid om zulk bos te exploiteren. Door al die aspecten te belichten, is dit boek waarschijnlijk het meest veelzijdige dat er tot heden over dit "mooiste onderwerp van de biologie" werd geschreven. Vaktermen zijn vermeden, voorbeelden en feiten niet. Daardoor is het leesbaar voor een brede kring van zowel biologen als belangstellende leken. Uitgaande van de verbazingwekkende verscheidenheid die alle regenbossen kenmerkt, wordt in dit boek een duidelijk visie ontwikkeld. Vanuit die visie worden enkele misverstanden die met betrekking tot het regenwoud in omloop zijn geanalyseerd en rechtgezet. Hoewel het boek zich konsentreert op het regenbos in-optima-forma en

Het Tropisch Regenwoud een eerste kennismaking

m. jacobs

COUTINHO

op de Maleise Archipel, is het algemeen van opzet. In een hoofdstuk met regionale notities worden ook oerwoudgebieden van Amazonië en Afrika bekeken, met hun speciale aspecten en problemen. 'Aan de grenzen van het regenbos' worden andere vegetaties, zoals savanne en moerasbos kort beschreven. De illustraties zijn simpel en strak.

Het tropisch regenwoud, door M. Jacobs, een uitgave van Dick Couthin 318 blz. - prijs 860 fr. (port inbegrepen) te storten op rekeningnr. 427-9082201-48 van BBL-Vlaanderen met vermelding van de titel.

DVM.

Dia-montage WWF

We spraken er reeds over in de vorige Milieurama, nu werpen we er een kritisch oog op en ja, geslaagd. Een steeds groeiende belangstelling voor natuurbehoud en de werkelijke

Publikaties

nood aan inzicht in de milieuproblemen brachten het WWF en de ASLK er toe een dia-montage te verwezenlijken waarin de hoofdpunten van de Wereld Strategie voor Natuurbehoud uit de doeken gedaan worden. De essentie van deze boodschap is een oproep tot de mensheid: "... aan het huidige vernielingsritme zal onze planeet veranderen in een dorre woestijn waarin de komende generaties geen overlevingskansen meer hebben. Het van het grootste belang dat al onze belangrijke beslissingen moeten genomen worden in het licht van de behoeften van de komende generaties". De dia-montage is bestemd voor jongeren tussen 10 en 15 jaar en bedoeld om de schoolgaande jeugd bewust te maken van de gevaren die de natuur bedreigen. In totaal 40 met zorg gekozen dia's en een handboekje ten behoeve van de leerkrachten waarin zij samen met een korte inhoud van de Wereld Strategie voor Natuurbehoud de nodige elementen kunnen vinden om commentaar en een discussie rond de dia's op gang te brengen.

Nu maar hopen dat de leraars de reële betrokkenheid van ons allen kunnen overmaken zonder al te saai te zijn en afstotend te werken.

Te bekomen door storting van 280 fr. op rknr. 008- 8966000-25 van de ASLK met vermelding "Dia-reeks WWF". Spaaractieve scholen ontvangen de serie gratis op aanvraag bij de Dienst Public Relations van de ASLK, Wolvengracht 48 - 1000 Brussel.

WV.

De auto ... een modern probleem

100.000 doden, 800.000 zwaar gewonden, 2.5 miljoen licht gekwetsten, in de laatste 20 jaar voor België en Nederland, jaarlijks 300.000

autowrakken, onleefbare grootsteden, 10.4 % van het totaal olieverbbruik geslikt door het privaat vervoer. Daartegen staan dan de 350.000 rechtstreekse of onrechtstreekse arbeidsplaatsen, een direkte opbrengst van 125 miljard frank voor vaders Staat en een totale omzet van 2.597 miljard frank of 4.13% van het BNP.

[Het lijkt wel een oorlogsindustrie.

Prof. Van Laer en Dr. De Brabander beginnen hun boek uiteraard niet op deze wijze, maar ze verliezen deze elementen toch niet uit het oog. Het 325 blzn. dikke werk wordt opgesplitst in vier hoofdbrokken: milieuhinder, energie, veiligheid en toekomst. Ieder punt wordt dan weer onderverdeeld en vrij technisch behandeld. Er is echter duidelijk veel werk besteed, om de vele verschillende elementen van het verbruik, de geluidshinder, de emissie, enz. op een toch nog leesbare wijze uit de doeken te doen. Een vrij volledig boek hoewel een aantal fundamentele vragen niet gesteld worden.

Publikaties

De auto ... een modern probleem - R. Van Laer en L. De Brabander - 325 blzn. - 590 fr. in erkende boekhandels of rechtstreeks bij de Stichting Leefmilieu p/a Kredietbank Rockoxshuis - Keizerstraat 8 2000 Antwerpen.

WV.

Alles over kringlooppapier

De hetse rond al dan niet kringloop woedt bij ons nog steeds. Is het gebruik ervan voor de ene een principiële zaak en denken sommigen daarmee zelfs de hele milieuproblematiek op te lossen, voor anderen blijft het afstotend werken. Niet mooi, niet bruikbaar, te "alternatief", niet serieus en nog andere achterhaalde, soms emotionele argumenten waar duchtig mee geslingerd wordt. Er valt ook spijtig genoeg op te merken dat ook de pro's wel eens verzuimen hun oud papier apart in de zamelen. En dat is toch de eerste schakel in de cyclus. Het boekje van de Nederlandse Vereniging Milieu Defensie wil orde op zaken stellen. Het wil de pro- en vooral de kontra-argumenten afwegen.

De hele cyclus van boom tot papier wordt uit de doeken gedaan en vergeleken met de produktie van kringlooppapier. Milieuvervuiling, uitputting van natuurlijke grondstoffen, energieverbruik, kosten enz. worden op een rijtje gezet. Tenslotte worden een vijftiental (de meest geuite) bezwaren, tegen kringlooppapier met degelijke argumenten en gegevens weerlegt. Uiteindelijk blijkt dat mits inachtneming van een aantal tips, vrijwel alle dagelijkse papierverhandelingen door kringlooppapier vervangen kunnen worden. Vermelden we ook dat het

boekje zelf op verschillende soorten kringlooppapier gedrukt is zodat men bij het lezen zelf kan zien welke grote variëteiten er zijn. Heeft wit papier de naam "edel" te zijn, als we de kringloop even volgen blijkt het papier waarop dit gedrukt staat (hopelijk begaat de drukker nu geen fout) toch een andere, echte edelheid te bezitten.

Alles over kringlooppapier - Vereniging Milieu Defensie - 72 blz. + 130 fr. in betere boekenwinkels of door storting op giro 10.2000 met de vermelding van de titel.

WV.

Stop de bom

Met de uitspraak van Defensie minister Vreven als zou hij de raketten best in zijn eigen tuin willen (moet waarachtig een heel domein zijn, wil hij er nog enkele kroppen kruisla tussen planten), blijkt de nieuwe regering aan de dringende lokroep van Big Smart Cowboy te willen gehoorzamen. Zijn deze heren de hele vredesbeweging die Europa bewoog en dat voor België op 25 oktober zijn hoogtepunt kende vergeten? De IOT (Internationale van Oorlogstegenstanders) niet.

Het boek "Stop de bom, twee jaar actie tegen kernbewapening" wil de evolutie schetsen en de argumenten voor en tegen de raketten uit de doeken doen. Met de verschrikkelijke feiten (en beelden) van Hiroshima en Nagasaki op de achtergrond wordt de militaire doktrine en de Eurostrategische balans behandeld. De grote dag - 25 oktober - wordt overvloedig met knappe, soms grappige foto's aangehaald, terwijl de akties in het buitenland ook kort besproken worden.

In een laatste deel worden de moge-

Publikaties

lijke alternatieven, de verschillen de actieprogramma's en konkrete engagementsmogelijkheden weergegeven. Het boek wil geen definitieve bekroning zijn, wel een étape-afbakening.

De hemel wordt nu eenmaal niet op één dag verdiend, dat zou ons volkje toch zeker moeten weten.

Stop de Bom - Barrez en Rutgeerts - uitgever: IOT - 108 blzn. - 245 fr. in goede boekhandels.

WV.

De groene weduwnaar

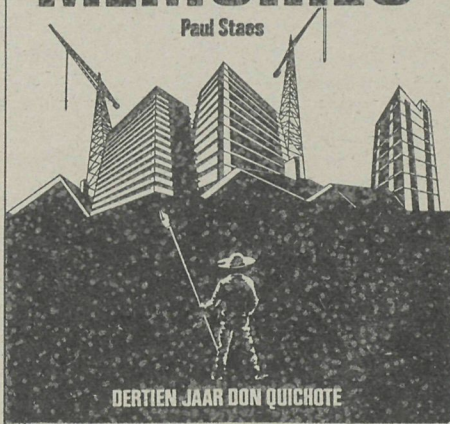
De vriendendienstjes, de "zachte corruptie", de afspraakjes die netjes tussen de plooiën van de openbaarheid vallen, de kleine profijtjes. De grote pogingen tot omkoperij, de zwendel, de soms onwaarschijnlijke onbeschaamdheid waarbij de tippen worden opgelicht van allerlei praktijken van de talrijke profiteurs die zich met duistere, onfrisne kneepjes verrijken op de kap van de gemeenschap. Iedereen kent er de grote en de kleine voorbeelden van uit de pers, uit de eigen beperkte ervaring.

Na dertien jaar joernalistiek en evenveel jaren activiteiten bij leefmilieugroepen, maakte Paul Staes een bilan op : Milieumemoires of dertien jaar Don Quichote. Zonder in de boulevard-sensatie te vervallen, biedt de auteur ons een waaiër van zelf-beleefde ervaringen aan uit grote en kleine profijtjes die ook zo welig tieren in het wereldje van leefmilieu, natuurbewoud, ruimtelijke ordening en stedenbouw, gewestplannen en plaatselijke (partij) politiek.

Het werden 85 korte, op zichzelf staande verhaaltjes, bijna een vertelselboek, opgediend met een soms

MILIEU-MEMOIRES

Paul Staes

ironische glimlach om de soms grote gevolgen van die kleine feiten verteerbaar te maken.

In het boek worden bewust geen namen genoemd, de auteur wil een mentaliteit bloot leggen, een systeem, zeker geen heksenjacht aangaan.

Insiders zullen vele van de initialen kunnen situeren, anderen hadden de namen misschien liever voluit gelezen.

Een kompromis, waarmee de auteur reeds geslagen bruggen wil veilig stellen, maar dat is dan weer stof voor een ander boek.

Milieumemoires of dertien jaar Don Quichote - uitgeverij MIM - 145 blzn. 318 fr. op P.R. 000-0474936-24 van MIM zelf of bij uw boekhandelaar.

WV.

Leefmilieu Middenkust.

Aan de eerstkomende Gewestelijke Raad van de Bond Beter Leefmilieu zullen nieuwe leden voorgesteld worden. Eén daarvan is de eind vorig jaar opgerichte vereniging "Leefmilieu Middenkust".

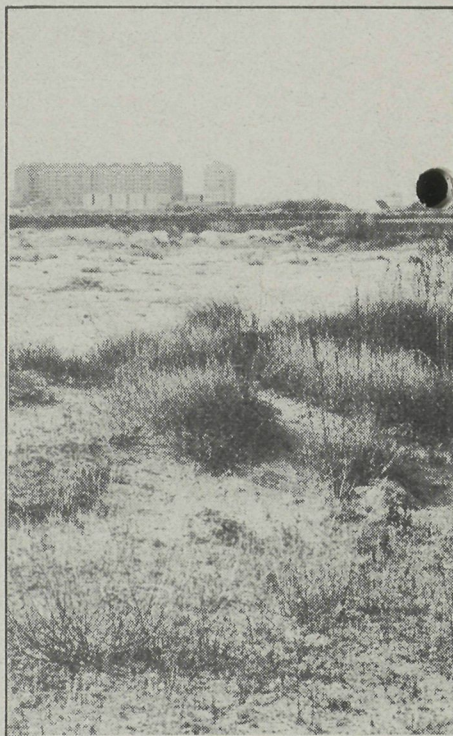
Deze organisatie wil actief zijn op het vlak van het leefmilieu in de ruime zin en dit binnen de regio begrensd door het gewestplan Oostende-Middenkust.

Zo wordt onder andere gedacht aan gegevens in verband met: verkeer, grondbeleid, bouwen, openbaar vervoer, ouderen, jeugdwelzijn, mindervaliden, speelpleinen, groenvoorziening, winkelen, gezondheidszorg, onderwijs, bedrijfsleven, economische ontwikkeling, toerisme, geluidshinder, lucht- en waterverontreiniging, afvalverwerking, gezonde voeding, natuurbeheer, energieverbruik, milieubescherming, informatie, inspraak ...

Leefmilieu Middenkust richt zich zowel tot reeds bestaande milieugroeperingen als tot individuele belangstellenden.

De Milieu-info-tentoonstelling tijdens de maand maart was de eerste grote activiteit van deze nieuwe vereniging. Gedurende een week werden, met medewerking van andere organisaties en verenigingen, de diverse aspecten van de leefmilieuproblematiek op een informatieve wijze aan het Oostendse publiek voorgesteld.

Leefmilieu Middenkust heeft nog andere plannen: het oprichten van werkgroepen rond bepaalde onderwer-

pen, het houden van voordrachten, diavertoningen en de medewerking aan plaatselijke milieuakties.

Voor meer inlichtingen kan u steeds terecht op het sekretariaat van de vereniging:

Leefmilieu Middenkust - p/a Elisabethlaan 233 - 8400 Oostende. Tel: 059/ 80.32.90.

of bij de voorzitter:

Roger Verburch - Molenstraat 9 - 8420 De Haan. Tel: 059/ 23.39.92.

JVDM.

Kalender

29-30 mei: Solidariteitsfeest te Chooz tegen de bouw van 4 nieuwe kerncentrales aldaar. Stands, animaties, buffet, optredens enz.

19 juni: Van 10 tot 18 uur, tweede bio-, ambachten- en folkloremarkt georganiseerd door de VELT-kern in het park "De Kring" Markt 2 te Vosselaar. Inlichtingen: Van Wassenhove (014/ 51.29.64.)

2-3-4 juli: Europees forum over kernontwapening te Brussel. Inlichtingen en inschrijvingen: Forum - Toulousestraat 22 - 1040 Brussel. Tel.: 02/ 230.64.56.

17-31 juli: Kompostering van struikgewas en energiewinning: internationale opleidingsstage, georganiseerd door vzw Komitee Jean Pain op het proefstation te Londerzeel. Inlichtingen: Prinses Elisabethlaan 18 - 1030 Brussel. Tel.: 02/ 241.08.20.

11-24 september: Zelfde als hierboven, maar opnieuw.

14-17 september: 4e jaarlijkse ontmoeting voor uitgevers van milieutijdschriften te Straatsburg. Organisatie en inlichtingen: EEB - Vautierstraat 29 - 1040 Brussel. Tel.: 02/ 647.01.99.

19 september: 29ste Nationale Natuurbeschermingsdag, georganiseerd door het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming te Malmédy (provincie Luik).

Aankondigingen van milieumanifestaties zoals debatten, opendeurdagen, kursussen, stages, tentoonstellingen enz. kunnen voor eventuele opname in onze kalender opgestuurd worden naar het sekretariaat van BBL.

"Milieurama" is het maandelijks tijdschrift van de Bond Beter Leefmilieu - Vlaanderen vzw.
Aarlenstraat 25 - 1040 Brussel Tel.: 02/ 230.94.10.
2de jaargang, nr. 4/5 April/ Mei 1982
Verantwoordelijke uitgever: R. Dirks
Karel Van Den Oeverstraat 50,
2200 Borgerhout.

HUN LEEFMILIEU UW ZORG

